

EKONOMİ ve MALİYE

İSTANBUL BELEDİYESİNİN MALİ DURUMU

(1937—1942)

Yazan: Prof. Ernst REUTER

1 — Belediye maliyesinin vüsat ve şümulü, 2 — Gelirler (tasvir ve tahlil), 3 — Giderler (tasvir ve tahlil), 4 — Netice ve belediyenin malî durumunu düzeltmek için teklifler.

Dergimizin ikinci sayısının 394 üncü ve müteakip sayfalarında çıkan belediye istatistiğinin kritiği hakkındaki yazımızda, belediyelerimizin hakikî malî durumlarını aydınlatmak için şunları teklif etmiştik: «Yirmi kadar büyük belediyeye iuhisar ettirmek üzere hususî bir araştırma yapılması mümkündür. Böyle bir araştırma bütün meseleleri ihtiva edecek şekilde tertibolunursa belediyelere ait işlerin iç bağılılığını tanımak ve aynı zamanda küçük belediyelere ait müstakbel işleri kolaylaştırmak hususunda faydalı bir adım atılmış olur.» İstanbul Belediyesinin malî durumunu incelemek fırsatına kavuşunca kritiğimizde teklif edilen esaslara uygun bir deneme yapabildik. Bu ilk deneme istediğimiz manada belediyelerimizin malî meselelerinin yakından tahliline bir başlangıç sayılır ve istatistik problemlerinin teessüsüne yardım edebilir. Türkiye'nin en büyük şehri olan İstanbul'un belediye malî durumu hakkındaki bir etüdün umumi alâka ile karşılaşacağını ümidettiğinden aşağıda İstanbul Belediyesinin mali durumunun müfredatlı bir tetkikini veriyoruz. Bu tahlili yaparken, başkaları tarafından da Ankara ve İzmir ile memleketimizin hususiyetini tebarüz ettiren diğer küçük şehirler için buna benzer etütlerin yapılmasını temenni ve ümid ediyoruz.

Vazifemizi yapabilmek için her şeyden evvel belediyenin gelirleri, bunların şümul ve bünyesi hakkında itimada değer rakamlara dayanmak ve şehrin gelirini olduğu gibi, giderini de tahlil edebilmek şarttır. Bunun için, masraf tahlilinin hakikaten verimli olması isteniyorsa yerinde uzun bir etüd yapmak, münferit idare şubeleriyle yakından meşgul olmak gerektir; çünkü yapılan tecrübeler göre her idare şubesinin halli lâzımgelen meseleleri ayrı ayrıdır. Bu etüde bunu yapmaya imkân yoktur. Her ne kadar masrafların devamlı bir şekilde takibi gerekiyorsa da, burada şehir maliyesinin ıslâhiyle ilgili tasavvurlarımız ileri sürülecektir.

Bu etüdün istinadettiği malûmat ve hazırlanan cetvellerdeki rakam serileri matbu bir şekilde temin edilen 1937—1942 katî hesapları ve 1943 senesi bütçe teklifinde mevcuttur. Ayrı bir fasılda cetvellerin tanziminde tatbik edilen istatistik metodu hakkında mufassal malûmat vermek ve

bu suretle her münferit rakamın katî hesaplardaki asıllarıyla kontrol imkânını temin etmek istemiştik; fakat etüdümüzü çok uzatmamak için bundan sarfınazar etmiş bulunuyor ve şu izahatı vermekle iktifa ediyoruz: cetveldeki son yekûnlar katî hesaplardakine daima tevafuk etmektedir. Şehir bütçesindeki metotsuz tasnif yerine, durumun hakiki bir tahlilini mümkün kılan ve iktisadi noktai nazarlara uygun olan doğru bir metoda göre tasnif esası kabul edilmiştir. Bu sebepten zâhiri bazı aykırılıklar kas-ten yapılmıştır. İşletmeler için senelik raporlar, bilânçolar ve saireden istifade edilmiştir. Mümkün oldukça hakikaten biribiriyle alâkası olan rakamlar birleştirilmiş, bilhassa işletmelerde gelir ve giderleri iktisadi bünye hakkında bir fikir verecek şekilde karşılaştırmaya çalışılmıştır. Bazı şeylerin sorulması imkânsızlığı karşısında yapılan tecrübe muvakkat bir mahiyet arz etmektedir. Fakat hazırlanan rakam serileri, katî hesapların içinden çıkılmaz karşılığı ve metotsuzluğu yanında, İstanbul Belediyesinin malî bünyesi ve halli gereken meseleleri hakkında daha iyi anlaşılabilen bir tablo vermektedirler. Etüt aşağıdaki kısımlara ayrılmıştır:

- I — Belediye maliyesinin vüsat ve şümülü
- II — Gelirler (tasvir ve tahlil)
- III — Giderler (tasvir ve tahlil)
- IV — Netice ve belediyenin malî durumunu düzeltmek için teklifler (kısa ve uzun vâdeli neviler).

1 — Belediye maliyesinin vüsat ve şümülü

Uğraşılan meselelerin vüsatını hakkiyle kavramak için en iyi yol *gelirleri gösteren bir cetveli* mütalâa etmektir. Gelirler oldukça mütenasip bir seyir gösterirler ve hususiyle - burada olduğu gibi -, müteakip altı seneye bir nazar atfetmekle malî durumu, (senelik tahavvüllere ve tesadüflere tâbi olan) masraflardan daha iyi anlatırlar. Fevkalâde gelirler cetvele eklenmiştir. Memlekette tatbik edilen usulden ayrılmak suretiyle elimizdeki malûmatın müsaadesi nispetinde müstakil işletmeler cetvele idhal edilmiştir. Bunlar cetvele girmemiş olsaydı, meselâ aynı büyüklükteki ecnebi şehirleriyle yapılan bir mukayesede yanlış neticelere varılırdı. Peşinen aşağıda *bütün beldî idare şubeleri ve işletmeleri ile gelirlerinin umumi bir tablosunu veriyoruz:*

Bu cetvelde mükerrer hesapları önlemek için işletmelerin belediye-ye, yaptığı nakdi teydieler ve mütemmim varidata muhtaç olanların belediyeden gördüğü yardımlar, ilgili işletmelerin gelirlerinden çıkarılmıştır. Bundan başka kasa mevcudu (nakdî müdevverler) de cetvele ilhal edilmemiştir; çünkü bunlar geçen senenin gelirleri arasında gösterilmiş ol-

duğundan müteakip senede de hesaba girerlerse hakiki durum hakkında mübalâğalı bir fikir elde edilebilir. 3—7 numaralı işletmelerin, hesaplarını takvim senesine göre tuttuklarını nazara almak lâzımdır. Bunların malî seneye tahvili imkânsızdır. Müteakip birkaç seneye ait hesaplarda bundan mütevellit uygunsuzluklar mühim değildir. 1937—1939 senelerinin nüfus miktarı 1935 ve 1940 sayımları arasındaki farktan çıkarılmış, 1941 ve 1942 ninkiler ise tahmin edilmiştir.

(Bin lira olarak)

Gelir Cinsi	1937 %	1938 %	1939 %	1940 %	1941 %	1942 %
1. Adi bütçe	6.646 42	6.061 34	7.091 38	6.634 33	9.315 40	13.973 50
2. Mezbaha	382	502	450	635	575	?
3. Elektrik	4.535	4.863	5.552	5.506	5.530	5.925
4. Tramvay	2.365	2.413	2.553	2.766	3.347	3.577
5. Tunel	85	84	83	85	54	174
6. Otobüs	51	45	44	41	53	38
7. Su işleri	1.348	1.576	1.725	1.737	1.838	?
8. Tiyatro	72	57	77	89	123	?
9. Konser v.	5	4	4	4	4	?
10. Adı gelir	15.489 98	15.605 87	17.579 95	17.517 88	20.739 89	26.287 96
11. Fevkalâde	378 2	2.235 12	866 5	2.417 12	2.582 11	1.202 4
12. Umumî yekûn	15.867 100	17.840 100	18.445 100	19.934 100	23.321 100	27.489 100
13. Artış nisbeti	100	112	116	126	147	173
14. Nüfus	725 . 689	758. 689	764. 689	770. 689	790 . 000	810000
15. Nüfus başına lira	21,1	23,5	24,1	25,9	29 , 5	33 , 9

Çok ehemmiyetsiz olmıyan umumi yekûnlar bünyelerindeki hususiyet nazara alınmadan, uluorta Avrupa belediyelerine ait rakamlarla mukayese edilirse yanlış bir neticeye varılır. Cetveli tetkik ederken derhal şunların göze çarpması lâzımdır: dar mânadaki bütçe gelirlerinin, umumi yekûndaki hissesi nispeten azdır; hemen her sene % 40 dan aşağıdır. Hatta bu yüzde hesabı, daimî gelirler esası üzerine hesap edilmiş bile olsaydı hiçbir sene % 50 nispetini ehemmiyetli surette geçmiyecekti. O halde beledi idarenin yarısından yukarısı, mülhak bütçelerle idare olunan işletmen müteşekkildir. Mühim bazı işletmelerin de bütçe içerisinde idare edil-

diği göz önünde bulundurulursa, yuvarlak rakamla belediye gelirinin dörtte üçü iktisadi mahiyetteki işletmelerden geliyor demektir. Fakat işletmelerden elde edilen bu gelirler maalesef İstanbul'un hususi durumuna göre, belediyenin diğer mühim sahalarındaki başarı kabiliyeti hakkında fazla bir şey ifade etmezler. Bu, daha ziyade belediyenin diğer bütün sahalarındaki başarısının geriliğini ifade eden ve sâfi bütçe gelirinin nispeten aşağı bir yüzde teşkil etmesi şeklini belirten, İstanbul belediye maliyesinin hususiyetlerinden başka bir şey değildir. Başka bir ifade ile, belediye haddi zatında önemsiz olmayan gelirlere sahiptir; fakat bu gelirlerin küçük bir yüzdesi, umumi membaların yardımına muhtaç olan idare şubelerinin mütemmim varidat ihtiyaçlarını karşılamak üzere pek az bir sâfi hasılat teşkil etmektedir. Bu sebepten İstanbul belediye maliyesinin halli gereken meselelerinin başında, mütemmim varidata bakan idarelerin kâfi derecede beselenmemesi gelmektedir.

Tabii beher nüfusa düşen miktarlar, aynı ayardaki Avrupa şehirlerine nazaran daha azdır. Fakat Avrupadaki vaziyetlerin aksine olarak şehrin dar iş ve vazife alanı (okul ve zabıta için hiç masraf yok, sıhhi ve içtimai sahada masraf az) ve bundan başka havagazı fabrikaları varidatının hiç hesaba katılmadığı, münakalât gelirinin kısmen hesaba dahil olduğu nazarı itibara alınır, kaba bir tahminle İstanbul'da beher nüfusa düşen gelir miktarının aynı büyüklükteki Avrupa şehirlerinin üçte birisi kadar olduğu söylenebilir. Fakat o büyüklükte olmak, aynı hareket serbesine sahip olmak demek değildir. Mukayeseyi bu kadar ileri götürmek insanı aldatabilir. Ancak umumi malî ihtiyaçla, mütemmim varidat ihtiyacı bakımından şimdi yapacağımız mukayeseler bir netice verebilir. Bu ise yalnız ince bir tahlilden sonra mümkün olacak ve böyle bir mukayese oldukça elverişsiz bir tablo verecektir.

Böyle bir tetkikten gaye aşağıdaki noktaları tesbit etmektir:

1 — Bütün işletmeler de dâhil olmak üzere belediye idaresi sahasındaki umumi malî ihtiyacı, yani âdi ve fevkalâde bütçelerin de müstakil bir şekilde idare olunan işletmelerin bütün masraflarını;

2 — Bütün «*hususî gelirler*», yani bütçeye dâhil gelirlerden: harçlar, müessese ve işletme gelirleri, bina sahibi aidatları ve müstakil işletmelerin sâfi gelirleri; 3 — Bu iki yekûn arasındaki fark "*mütemmim varidat (tahsisat) ihtiyacı*" nı gösterir. Belediye idaresinin heyeti umumiyesinin mütemmim varidat ihtiyacının nüfusa nispeti, nüfus başına isabet eden miktarı verir.

Aynı zamanda «hususî varidat» ın ve «mütemmim varidat ihtiyacı» nın «umumî malî ihtiyac»a yüzde nispetleri hesaplanmalıdır.

Bundan sonra «mütemmim varidat ihtiyacı»; 4 — «umumî varidat» (hisse tevziatı, mahallî vergiler ve imtiyazlı işletmelerin vergileri andıran aidatları), 5 — muhtelif varidat, 6 — fevkalâde varidat (istikrazlar, emlâk satış ve izalei şüyu varidatı) ve 7 — nakdi müdevver gibi menbâlara taksim edilmek suretiyle karşılanmaktadır. 4—7 numaralı fasıllardaki muhtelif varidat imkânlarının yekûnu malî ihtiyaçtan küçük olursa 8 numaralı rakam hasıl olur, bu mevzubahis senenin açığıdır. Yekûn büyükse o senenin varidat fazlası olan rakam (9 numaralı rakam) elde

Rakamların böyle bir tahlili neticesinde İstanbul Belediye İdaresi için aşağıdaki netice meydana gelmektedir (bin lira olarak):

C i n s	1937		1938		1939		1940		1941	
		%		%		%		%		%
1 — Tekmil ihtiyaç	16.469	100	17.222	100	20.435	100	20.325	100	23.098	100
2 — Hususî gelir	10.073	61	10.848	63	11.958	59	12.420	61	23.097	57
3 — Mütemmin ihtiyaç	6.395	39	6.374	37	8.477	41	7.905	39	10.001	43
Nüfus başına mütemmim ihtiyaç - lira	8, 81		8, 27		11, 08		10, 26		12, 66	

1942		%
1 —	27.890	100
2 —	14.737	53
3 —	13.157	47
16,24		

Masrafların arasına fevkalâde masrafları da sokmuş ve fevkalâde gelirleri, umumî malî ihtiyaçtan tenzil etmemiş olmamıza rağmen (çünkü bu senelerde fevkalâde bütçe hakikaten mühim bir rol oynamıştır), Av-

rupa memleketlerinde % 60 a doğru yaklaşan mütemmim varidat ihtiyacı, İstanbul'da çok daha aşağıdır. Bu miktar başlangıçta % 40 dır; ancak 1942 senesinde (asker ailelerine yardım varidatının eklenmesiyle) % 47 ye yükselmiştir. Mütemmim varidat ihtiyacının mutlak rakamları da yükselmiştir; fakat 1942 senesinde bile nüfus başına 16,24 lira ile, yukardaki rakamlardan tahmin edilecek neticeden daha fazla, Avrupa belediyelerinininkinin çok aşağısına düşmektedir. Bunun sebebi yukarda da işaret edildiği gibi, belediye iktisadında vergi gelirinin çok az rol oynamasıdır. Mütemmim varidat (tahsisat) ihtiyacı aşağıdaki şekilde karşılanmaktadır (bin lira olarak):

C i n s	1937	%	1938	%	1939	%	1940	%	1941	%	1942	%
4 — Umumi gelir	5.030	79	4.320	63	5.232	62	4.734	55	6.915	65	11.084	73
5 — Mütennevi	385	6	337	5	388	5	363	4	726	7	465	2
6 — Fevkalâde	378	6	2.235	32	866	10	2.417	28	2.582	24	1.202	8
7 — Nakdi müdde.	—	—	—	—	586	7	1.033	22	446	4	2.476	17
8 — Açık	602	—	—	—	1.404	16	—	—	—	—	—	—
Yekûn	6.395	100	6.892	100	8.476	100	8.547	100	10.669	100	15.229	100
9 — Fazlalık	—	—	618	—	—	—	642	—	768	—	2.076	—

Son tahlilin iktisadi bakımdan en önemli neticesi, bütün «umumi gelir» lerin hesabedilmiş olmasındadır. Bunlar İstanbul halkının, belediyenin yaptığı umumi masraflara, *vergi* tarikiyle (kelimenin hakiki mânasiyle) olan iştirak hisselerini gösterir. Fakat bu umumi gelirlere hususi gelirler de ilâve edildiği takdirde İstanbul halkının belediye idaresinin bütün faaliyetine (umumi hizmetlerle birlikte mezbaha, elektrik, münakalât, su v. s. işletmelerinin hizmetleri) olan iştirakinin yekûnu elde edilir. Böyle bir hesap sonunda aşağıdaki neticeye varılır (bin lira olarak):

C i n s	1937	1938	1939	1940	1941	1942
1— Umumi gelirler	5.030	4.320	5.232	4.734	6.915	11.084
2— Hususi gelirler	10.073	10.948	11.958	13.420	13.097	14.737
3 — Yekûn	15.103	15.268	17.190	17.154	20.012	25.121
4 — Artış nispeti	100	100	114	114	133	166
5 — Nüfus başına lira	20,8	20,1	22,5	22,3	25,3	31,0

3 ve 5 numaralı maddelerdeki rakamlar Avrupadaki vaziyetle karşılaştırmaya daha elverişlidir. Yalnız bunlara münakalât (Akay, Şirketi Hayriye, Haliç vapurları ve Üsküdar tramvayları) ve havagazı masraflarını ilâve etmek lâzımdır, ki bu suretle yekûn yuvarlak rakamla 5 milyon kadar yükselecektir. Karşılaştırmamızın sonunda elde ettiğimiz rakamların, İstanbul ayarındaki bir Avrupa şehrinde beledi hizmetler dolayısıyla yapılan masraflardan nüfus başına isabet eden miktarın yarısını bulmadığını görürüz. Hattâ ilk okul masraflarıyla orta okul ve lise masraflarından büyük bir kısmının Avrupa'da beledi masraflara dâhil olduğunu hesaba katsak bile, bu hükümümüz değişmez (bu hüküm burada istatistik rakamlarına dayanmak suretiyle ispat edilemez, Avrupa belediyelerinde etraflı tetkiklere dayanmaktadır).

Bu karşılaştırma program bakımından da önemlidir; çünkü bu suretle belediyenin halli zorunda olduğu vazifeler daha iyi görülmektedir. Burada ana hatlarıyla yapılan rakamlar arasındaki karşılaştırma aynı zamanda bu tetkikimiz esnasında *belediye maliyesinin bugünkü kifayetsizliği* hususunda - sanki deliller göstermeksizin - vardığımız neticeyi de haklı gösterecektir. Bu seviye farkı, burada cesaret edildiği gibi, ciddî bir uğraşma ile çok ince bir tahlil gerektiği mütalâasını haklı gösterir. Tamamen veya kısmen âmme varidatı olan 30 milyon liralık bir meblâğı düzenli bir şekilde idare etmek, menkul bir surette kullanmak ve verimli bir tarzda değerlendirmek, dikkatle düşünmeyi gerektiren, işin mahiyetine uygun tavsiyeleri lüzumsuz göstermiyen, büyük ve ciddî bir vazifedir.

Belediye bütçesinde, katî hesaplara göre gruplandığımız aşağı-

daki gelirler gözükmetedir. Teferruat için 1 numaralı büyük hulâsa cetveline bakınız! - gelirler - (biş lira olarak):

Gelir cinsi	1937	1938	1939	1940	1941	1942
1 — Tevziat	1.604	1.460	1.594	1.130	1.234	1.457
2 — Mahalli vergiler	3.024	2.633	3.111	3.117	3.155	4.056
3 — Harçlar	76	72	59	50	48	49
4 — Aidatlar	474	310	597	648	694	818
5 — Müesseseler	756	898	1.004	1.000	1.084	1.602
6 — İşletmeler mülk	340	351	337	325	371	490
7 — Mütenevvi	385	337	388	363	727	465
8 — Asker aileleri	—	—	—	—	2.002	3.815
9 — 4375 sayılı kanun	—	—	—	—	—	436
10 — 4188 sayılı kanun	—	—	—	—	—	785
11 — Nakdi müdevver	—	—	586	1.033	446	2.478
12 — Adı gelir yekûnu	6.646	6.061	7.677	7.667	9.761	16.451
13 — Teberrular	50	513	78	—	207	125
14 — Emlâk satışı	328	1.722	102	67	185	57
15 — İstikrazlar	—	—	668	2.350	2.190	1.020
16 — Fevkalâde yekûnu	376	2.235	866	2.417	2.582	1.202
17 — Bütçe yekûnu	7.024	8.296	8.543	10.083	12.343	17.653
18 — Artış nisbeti	100	118	122	144	176	251
19 — Adî : fevkalâde	95: 5	80: 20	90: 10	76: 24	79: 21	93: 7

Burada da artış emsalleri bizi ilk nazarda yanlış neticelere sevk edebilir. Bazı sebeplerden doğru olacağı için, mukayesede yalnız 1—7 numaraya kadar olan gelirler alınır (asker ailelerine yardım, 4375 numaralı yeni kanunun temin ettiği yeni gelirler, 4178 sayılı kanuna tev-fikan gösterilen hükümet ücret zammı yardımı ve nakdi müdevverler

çıkarılmak suretiyle) aşağıdaki rakam serisi hâsıl olur ve bunların mukayesesi de âdi bütçede, bilhassa bunun gelir kısmındaki artışın çok ağır olduğunu gösterir:

6.646	6.601	7.051	6.634	7.313	8.937
100	91	106	100	110	134

O halde gelirdeki inkişafı anlamak için muhtelif grupları ehemmiyetlerine göre tahlil etmek çok lüzumludur.

1 — *Vergi hisseleri tevziatı*: bunlar devlet veya vilâyet hususi idarelerinden alınan hisselerdir.

a) *Mahallî bina vergisi tahsilâtından* % 15. Bu hisse aşağıdaki şekilde inkişaf etmiştir:

1937	403.786	100
1938	466.805	115
1939	505.625	125
1940	482.868	120
1941	520.050	129
1942	554.496	137

Artış ağır, fakat muntazamdır. Bu artış şehrin büyümesinin ve yeni inşa edilen binaların üç sene sonra vergiye tâbi olmasının bir neticesidir. İleride gelecek olan kontrat resmi de aynı binaların iradına dayandığı için her iki gelirin inkişafını mukayese etmek enteresan olacaktır. Kontrat resmi aşağıdaki gelirleri temin etmiştir:

1937	136.370	100
1938	154.084	113
1939	162.004	119
1940	164.283	120
1941	205.114	150
1941	388.097	284 (nispet artmıştır)

Buradaki yüzde artış nispeti daha yüksektir. Bundan şu neticeyi çıkarabiliriz: bina vergisinin tarhında veya daha doğrusu tâyininde, bina-
nın vergi tâyinine esas olan kıymetini hakiki inkişafa uydurmak için gereken itina gösterilmemiştir. Başka bir tâbirle, binaların sistemli bir surette yeniden tahmin edilmesi bina vergisinin gelirini artırabilirdi.

b) *Mahallî kazanç vergisi tahsilâtına % 3 iştirak.* Bu hisse kazanç vergisinin nisbî artışına ayak uydurmuştur; fakat kazanç vergisine son zamanlarda yapılan zamlardan istifade etmiyor. İstanbul, kazanç vergisinin en çok tahsil edildiği bir yer olduğu için belediyenin hissesi de nispeten yüksek olmuştur. Bu verginin temin ettiği gelirler şöyledir:

1937	231 . 375	100
1938	254 . 709	110
1939	269 . 414	116
1940	296 . 828	128
1941	353 . 930	153
1942	376 . 912	173

c) *Gümrük resmine % 10 zam hissesi.* Hisseler nüfus başına, Belediyeler Bankası vasıtasıyla verilir. Bu keyfiyet nisbî olarak İstanbul'un aleyhinedir. Muhtelif senelerin geliri şöyle idi:

1937	968 . 334	100
1938	738 . 644	76
1939	818 . 913	85
1940	350 . 367	36
1941	355 . 366	37
1942	525 . 561	54

Bu hisse 1933 senesinde ihdas edildiği zaman belediye maliyesinin belkemiği olarak düşünölmüştü. Harbin inkişafıyla müthiş surette geriledi; ancak son zamanlarda nisbî yükseliş görölmektedir. Fakat harp senelerinde ve harbi takibedecek olan birkaç sene içerisinde eski seviyesini pek bulamıyacağı anlaşılıyor. 4109 numaralı kanunla yapılan % 50 zam Dahiliye Vekâletinin tamimiyle asker ailelerine yardıma tahsis edilmiştir. Belediyeler Bankasının 31/5/1944 tarihli son bilânçosunda bu zamdan mütevellit gelir 4.000.000 lira olarak görölmektedir, ki buna ihtiyaç hâsıl olmadığı anlaşılıyor. Bir sene içinde, tahsis edilen yerlere sarfına lüzum görölmeyen paraların ertesi sene belediyelere terki lâzım gelirdi. Bu suretle İstanbul 250.000 liradan aşağı olmıyan munzam bir varidat elde etmiş olurdu. Harp dolayisiyle vâki olan gerileme hiç olmazsa bu sayede kısmen olsun telâfi edilirdi.

ç) *İstanbul'da iskele resmi geliri alınmadığı için buradan temin edilecek her hangi bir hisse de bahis mevzuu değildir.*

d) *Sinema resmi geliri ayrı bir kalemde gösterilememiştir. Belediye katî hesaplarında belediye sinema resmi hissesi lubiyat resmi ile beraber tek bir rakamla gösterilmektedir. Darülacezeye tahsis edilen % 3 nispetinde olan hisse ise son senelerde Darülâceze müessesesinin katî hesaplarında gösterilmektedir. Buna göre belediye hissesini 50 - 65.000 lira arasında bir tahavvül ile kabul ederek buraya idhal, ve sonra gelen lubiyat resminden tenzil ettik. Türk kanunlarına göre belediyelerin çok az ve gayri kâfi bir nispette iştirak ettikleri bir devlet vergisi olan bu resim Avrupa nizamlarından taammiyle ayrılmaktadır. Avrupada eğlence vergileri (sinema resmi de bunlardan biridir) klâsik belediye vergisi olarak tanınmaktadır.*

*
* *

Bütün vergi hisselerinin tevziatından temin ettiği gelir yekûnu az bir yüzde nispet teşkil etmektedir. Gümrük resmindeki düşüş dolayısıyla de ehemmiyetleri çok azalmıştır. Buradan temin edilen gelir miktarları (hesabedilen sinema resmi hissesi dahil olmak üzere) aşağıdaki şekilde inkişaf etmiştir:

1937	1 . 653 . 515	100	24
1938	1 . 510 . 158	91	24
1939	1 . 648 . 952	100	21
1940	1 . 490 . 063	72	15
1941	1 . 299 . 346	78	13
1942	1 . 521 . 969	92	9

Bu cetvelin son kalemi hisselerin, bütçeler cari varidatındaki yüzde miktarlarını (yani bunların nisbî önemlerini) gösterir. Miktarlar seneden seneye gerilemektedir. Bu, devlet malî siyasetinin belediye ihtiyaçlarıyla yakından alâkadar olmayıp onu tesadüfi inkişafalara bıraktığının bir delilidir.

Vergi hisselerinin sâfi oluşu ve belediyelerden her hangi bir tahakkuk ve tahsil masrafı istenmemesi keyfiyeti çok mühimdir.

2 — *Asıl mahallî beledî vergiler:* Bundan, unvan ve hukukî bünyesine bakmaksızın belediyenin vergi tarzındaki "umumî,, gelirlerini kastediyoruz. Teferruat için "varidat,, a dair büyük cetvele müracaat edilmelidir. Bu gelirin gelişmesini ve önemlerini tebarüz ettirmek için aşağıdaki cetveli mütalâa etmek faydalı olur (bin lira olarak):

Sene	Mezbaha		Köprü		Kontrat		10 küçük		Yekûn	
1937	1.134	100	1.204	100	136	100	500	100	2.975	600
1938	724	64	1.222	101	154	113	483	97	2.583	87
1939	1.029	90	1.324	110	162	119	541	108	2.056	103
1940	1.022	99	1.312	109	164	120	559	112	3.057	103
1941	1.156	102	1.261	105	205	150	557	93	3.090	104
1942	1.722	151	1.335	111	388	284	546	109	3.990	134

Bu gelirlerin adi butçedeki nisbî önemi 1937 de %46 iken, bunu takibeden senelerde %43, %40, %41 ve %32, en nihayet 1942 de %25 e düşmüştür. Mutlak rakamlar 941 senesine kadar aşağı yukarı aynı seviyede kalmış, 942 de bilhassa mezbaha varidatının yükselmesi ile dört milyona çıkabilmiştir. Görüldüğü gibi *mezbaha*, belediye için yükseltilmeye elverişli, elâstikî, miktar itibariyle mühim gelir temin eden *yegâne mahaldir*. Köprü resminin İstanbul'un bir hususiyeti olduğunu, bu şekliyle başka hiçbir şehirde tahakkuk ettirilemeyeceğini unutmamak lâzımdır.

Burada gösterilen mezbaha varidatı, (mezbahanın yanındaki hayvan pazarında satış esnasında satılan beher hayvandan alınan hayvan satış muamele vergisi) ihtisap resmi ile, mezbahanın belediye kasasına yatırdığı sâfi hasılatın mürekkeptir. İçinde bulunduğumuz 1943 malî senesi için bunların gelir yekûnu 2.126.000 lira tahmin edilmektedir; yani durmadan yükseliyor. Mezbahanın aynı zamanda bir buz fabrikası ve başka mütemmim işletmeleri vardır; et nakliyatı da belediyenin inhisarındadır. Kül halinde *mezbaha sâfi gelirleri nispeten yüksektir*. Aşağıdaki cetvelde görüldüğü gibi, yalnız mezbahanın sâfi hasılatı (ihtisap resmi hariç) asıl mezbaha ücretinin gelirine yaklaşmaktadır.:

Sene	Mezbahanın		ihtisap resmi	gelir yekûnu	sabıkadan
	asıl ücreti	belediyeye nakdi tediyesi			
1937	1.254.726	1.083.398	31.748	1.134.325	19.178
1938	977.776	691.907	32.356	724.263	—
1939	1.044.336	864.928	41.159	1.029.024	126.937
1940	1.057.916	919.047	102.715	1.021.762	—
1941	1.041.492	930.182	225.108	1.156.290	—
1942	?	1.416.051	304.743	1.720.794	—

O halde, görünüşte yalnız diğer işletme şubelerinin, her şeyden evvel et nakliyatının mühim sâfi hasılat temin etmesi sayesinde bu kadar yüksek gelir temini kabil olmaktadır. Fakat mezbahanın bugünkü muhasebe tarzına göre tâli bir taksime teşebbüs etmek imkânsızdır. Mezbahanın katî hesaplarında ihtiyat akçeleri ve amortismanlar ve servet hesapları hakkında hiçbir şey zikredilmemektedir. Maliyenin düzenli bir şekilde yürütülmesi ve ele alınması, bu suretle maliyenin, aynı zamanda maliyete dâhil olan amortisman ve sairenin hakkıyla kontroluna imkân verilmesi gerektir.

Et fiyatlarının bugünkü inkişafında bu kadar yüksek resimler mühim bir rol oynamamış olabilir. Normal fiyat münasebetlerine geçerken bu tarzdaki finansmanda güçlük çekilecek ve bir gün lüzum hâsıl olacak olan muntazam ihtiyatlar yoksa, intikal devresinin güçlükleri daha büyük olacaktır. Mezbahanın belediye kasasına yaptığı tediyelerin sâfi olması keyfiyeti, bundan başka bu harçların mezbahada tahsilinin çok büyük masraflara sebeb olmaması mühimdir.

Köprü resmi: daha az bir artış temayülü gösteren ve eşyanın tabiatı icabı ağır ağır gelişen bu resim sâfi olarak belediye kasasına yatırılmaktadır. Mahallî münakalât işletmeleri tahsil masraflarına mukabil tazminat alırlar. Tahlilini yaptığımız altı sene içerisinde tahsil masrafı karşılığı olarak 116.515 lira, yani yatırılan hasılatın % 1,52 si nispetinde bir meblâğ ödenmiştir. O halde belediye kasasının ödediği tahsil masrafı çok elverişlidir.

Kontrat resmi: Bu resim belediyece Maliye Vekâletinden alınan pullar satılmak suretiyle tahsil edilmektedir. Bunun geliri de aşağı yukarı sâfi hasılat olarak kabul edilebilir.

Yukarda hepsi bir arada gösterilen 10 küçük verginin durumu çok elverişsizdir. Bunların hepsi birden yarım milyonu çok geçen gelir temin etmemekte ve bütçe rakamlarının umumi artışına hemen hemen hiç ayak uydurmamaktadırlar. Yalnız şekli hukuk bakımından buraya ait olan ve hakikatte, ilerde tetkik edeceğimiz 4375 sayılı kanunla tarifeleri çok yüksek zamlar gören umumi ihtiyaç işletmeleri hasılatına dâhil olması gereken istihlâk resminden sarfınazar edersek geri kalanlar ehemmiyetsiz, nispeten yüksek tahsil masrafı istyen vergilerdir. İnkişafa müsait ve istikbalde çok büyük bir ehemmiyet kazanacak olan, *nakil vasıtaları* (otomobiller) *vergisi* dir. Yalnız harp dolayısıyla son iki sene zarfında bu sahada bir gerileme müşahede edilmiştir. Görünüşe göre harbden sonra bu verginin geliri çok yükselecektir. *Lubiyat resmi* eğlence resimleri

küllüne dâhil olan sinema resminden ayrılmış bir kısımdır. Bu şekliyle İstanbul gibi büyük bir şehirde şaşılacak kadar bir gelir temin etmektedir (1942 senesinde 55.000 lira). Sinema resmi ise İstanbul'da büyük bir meblâğ teşkil eder. 1942 senesinde Darülacezeye tahsis edilen sinema resmi hisesine göre hesab edilirse, bu resmin muhtelif yerlere aşağıdaki şekilde dağıldığı görülür:

Cins	Eski sinema resmi	Yeni zamlar	Asker ailelerine	Umumi Yekûn
Damga resmi	% 2 64.470	% 12 387.420		451.990
Tayyare resmi	% 3 96.855	% 18 581.130		677.985
Darülaceze	% 3 96.855	—		96.855
Belediye	% 2 64.570	—		64.570
Asker yardımı			% 10 322.850	322.850
Yekûn	% 10 322.850	% 30 968.550	% 10 322.850	% 50 1.614.250

Buradaki rakamlar, hesab edilmiş olmasına rağmen eğlence vergilerinin ne gibi mühim bir mesele teşkil ettiğini açıkça gösteriyor. Eğlence vergisinin (yani sinema vergisi ve lubiyat resmi) birleştirilmesi ve belediyenin salâhiyeti altında nispeti tâyin edilecek bir vergi haline ifrağ edilmesi belediyenin müstakbel inkişafı için mühim bir problemdir.

Bugünkü şekliyle hemen hemen faydasız olan diğer küçük vergilerin teferruatı hakkında gelirler için yaptığımız büyük cetvele müracaat edilmelidir.

3 — *Harçlar*: Bunlar tamamen ehemmiyetsizdir; hattâ inşaat faaliyeti durduğu için mutlak olarak gerilemişlerdir bile. Aşağıdaki cetvelde bu neticeyi görmek kabildir:

Sene	İnşaat harçları	10 küçük harç	Harçların yekûnu
1937	21.278 100	41.106 100	62.384 100
1938	26.858 126	45.201 110	72.059 115
1939	19.622 90	39.444 96	59.066 95
1940	12.822 60	37.561 91	50.383 80
1941	10.261 48	37.777 92	48.038 77
1942	7.970 37	41.057 100	49.027 78

Harçların adî bütçe içerisinde işgal ettiği mevki % 1 len aşağıya düşmüştür; bu sebepten ihmal edilebilir. İyi bir tahlil, bunların tahsil masraflarının zannedildiğinden daha az olduğunu gösterecektir; çünkü bu harçlar muayyen bir iktisadî ve idarî faaliyet dolayısıyla alınmaktadır. İnşaattan harç alınmasa bile, meselâ müsaade ve ruhsat verilmesi için muayyen bazı idarî faaliyetlerin yapılması gerekmektedir. Binaenaleyh bu harçların sukutu idarî faaliyetleri hiçbir zaman azaltmıyacak ve bunun neticesi olarak beklenen tasarruf temin edilmeyecektir.

4 — *Aidatlar*: İstanbul, Türk şehirleri arasında inşaat iştirak hisse-leri (mal sahiplerinden alınan aidatlar) almak bakımından başta gelmektedir. Meselâ Ankara'da şerefiye hiç alınmamaktadır [1]. Son senelerde şerefiyenin yüksek tahakkukları, inşaat faaliyetindeki artışın bir neticesidir. Bunu tebarüz ettirmek için tahlilini yaptığımız altı senenin tahakkuk ve tahsil miktarlarını aşağıya alıyoruz:

Sene	Ş e r e f i y e r e s m i n i n		
	tahakkuku	tahsili	bakiyesi
1937	22 . 173 , 18	3 . 304 , 93	18 . 869 , 25
1938	19 . 281 , 88	9 . 571 , 88	9 . 710 . 00
1939	14 . 823 , 12	4 . 663 , 35	10 . 159 , 77
1940	103 . 135 , 58	95 . 364 , 33	7 . 671 , 85
1941	393 . 320 , 15	46 . 396 , 19	347 . 423 , 96
1942	726 . 803 , 57	75 . 746 , 97	651 . 051 , 60

Şerefiye tesminin yüksek bakiyesinden (kanuna göre bunlar beş sene zarfında ve taksitle ödenebilir) önümüzdeki senelerde de mühim tahsilât yapılacağı neticesini çıkarabiliriz. 1943 bütçe teklifinde buradan yapılacak tahsilât 60.000 lira olarak tahmin edilmiştir. Buna benzer bir inkişafı, son senelerin beledî inşaatı ile alâkadar olan «Efrat ve mües- sesat tarafından yollarda açılan bacaların kapatılması masrafı karşılığı» nın temin ettiği gelirlerde de görmekteyiz. Buradan temin edilen gelir-leri aynı nam altında yapılan masraflarla karşılaştırmak imkânına malik bulunuyoruz.

[1] Binalardan alınacak sokak aidatının ehemmiyeti ve bu hususta Türk kanunlarının kifayetsizliği hakkında Belediyeler Dergisi sayı 77 ve 79 da çıkan mufassal etüdüme mü- racat edilebilir.

Séne	Varidat	Masraf
1937	4 . 017 , 26	1 . 945 , 14
1938	5 , 119 , 44	2 . 880 , 38
1939	3 . 796 , 78	1 . 113 , 00
1940	2 . 832 , 14	6 . 197 , 39
1941	52 . 372 , 82	62 . 406 , 39
1942	108 . 104 , 23	118 . 460 , 73
yekûn	176 . 624 , 67	192 . 913 , 03

Katî hesaplara göre, ehemmiyetsiz olan gayet cüzî bir bakıyeden sarfınazar edilirse, belediye bu alacaklarını tamamen tahsil etmiştir. Bu vaziyete göre belediye eski masraflarının bir kısmını aidat vasıtasıyla tamamen kapatabilmektedir. Buna benzer bir netice, belediyenin meydan genişletme faaliyeti dolayısıyla yaptığı fevkalâde bütçeden de çıkarılmaktadır. Orada istihlâk muamelesi dolayısıyla mühim varidat görünmektedir. Bilhassa Eminönü meydanının açılması masrafları büyük ölçüde bu yolla karşılanmıştır. Mamafih bu mesele dolayısıyla belediye maliyesi hakkında bir hüküm verebilmek için daha teferruatlı bir tetkike ihtiyaç vardır. Dolayısıyla yaptığı masrafları civardaki bina sahiplerinden alacağı aidatla karşılamaya nispeten fazla önem vermektedir. *Kaldırım nisfi hissesi*, denen aidat tamamıyla ehemmiyetsiz kalmaktadır. Her halde bunun, İstanbul'da yeni cadde inşasının fiilen pek nadir olmasıyla alâkası vardır.

Bütçede "imtiyazlı şirketler,, namı altında görünen aidat büyük şirketlere müteallik bir faslı teşkil eder. Burada Avrupadaki esaslardan tamamen uzaklaşan bir düzene raslıyoruz; belediye, kendi mülkiyeti altında bulunan büyük imtiyazlı işletmelerden, eskiden olduğu gibi (imparatorluk zamanında yapılan) mukavelelere istinaden aidat almakla iktifa etmektedir. Elektrik işletmesi, umumî tenvirat için mühim sayıda lâmbayı bedava takmaya mecburdur. Fakat eski imtiyaz mukavelelerini değiştirmeden muhafaza etmek suretiyle şayanı dikkat bazı tezatların zuhuruna meydan verilmektedir. Şirketlerin belediye tarafından satın alınmak (yahut devlet tarafından satın alınarak belediyeye devredilmiş olmak) suretiyle hakikî durum ve önemlerinin tamamen değişmiş olmasına rağmen, başka memleketlerde âdet (aynı zamanda doğru) olduğu şekilde bu mukaveleler yeni münasebet ve ihtiyaçlara uydurulmamakta, bilâkis eskisi gibi muhafaza olunmaktadır. Bu keyfiyet başka yerde de müşahede

edilebilir. Meselâ Haydarpaşa limanının eski imtiyaz mukavelesi bugün dahi mer'î bulunmakta ve (iktisadî bakımlardan da) dikkate değer tezat-
lara sebeb olmaktadır. Bütün memleketlerde haklı olarak bu kabil mües-
seselerin beledî idarelerin mütemmim bir unsuru olarak kabul edildiği,
bunların münferit şubeleriyle çok sıkı bir işbirliği yapıldığı bariz bir şe-
kilde görülmektedir. Burada, belediyelerle müesseselerin karşılıklı mü-
sebetlerini, hususiyle karşılıklı mükellefiyetlerini, müesseselerin şehrin
inkişafında alacakları rolleri tesbit ve tanzim eden yeni bir mukavelenin
çıkartılmasını istemek yerinde olur.

Elektrik işletmesinin malî durumu 3645 sayılı kanunda aşağıdaki
şekilde tesbit edilmiştir:

«Gayri sâfi gelirden şunlar ödenir:

A) İdare, işletme ve sair bilûmum masraflar

B) Belediyeye aidat (eski mukaveleye göre belediye hissesi)

C) Mübayaa taksitleri karşılığı olarak hazineye tevdi edilecek
mebaliğ

D) 9 uncu maddede yazılı hisseler (azamî 50.000 lira)

E) Tecdit akçeleri » »

«Çıkarıldıktan sonra geri kalan sâfi hasılatın % 10 u fevkalâde
masraflar ile kâr ve zarar hesabında vukuu melhuz açığı karşılamak üze-
re ihtiyat akçesi olarak indirilir ve mütebakisi tesisatın ıslâh ve tevsiine
sarf olunur. *Islâh ve tevsiat işleri tamamen bittikten sonra kalan mebaliğ*
İstanbul Belediyesi bütçesinde açılacak fasla irat kaydolunur.»

Bu hükümlere tevfikân her sene işletme idaresi tarafından mü-
bayaa taksitleri tamamen ödenmekte (yani zatî sermaye bir defa amorti
edilmekte), bundan başka her sene sâfi kârın tâyininden evvel mühim
bir amortisman payı ayrılmakta, en nihayet sâfi kâr elde edilmektedir.
Elektrik, tramvay, tünel işletmeleri millîleştirildikten sonra ayrılan yeni-
leme ve elde edilen sâfi kâr aşağıdaki miktarları bulmuştur:

Cins	1940	1941	1942	üç senelik
Yenileme	480 . 000	773 . 447	950 . 000	2 . 203 . 447
sâfi kâr	2 . 324 . 145	1 . 876 . 722	1 . 735 . 555	5 . 954 . 422

Yukarıda bahsettiğimiz gibi bunlara sermaye itfa taksitlerinin ilâ-
vesi de lâzımdır. Bu taksitler 1959 senesine kadar her yıl 900.000 lira ol-
mak üzere muntazaman ödenecektir. Yenileme ve sâfi kârların ilâvesi dola-
yısıyla son üç senenin bilânçosunda zatî sermaye ve ihtiyat akçesi aşağıda-
ki şekilde inkışaf etmiştir:

Cins	1940	1941	1942	Artış
Zatî sermyae	19.910.118	20.733.663	21.124.034	+1.213.836
İhtiyat akçe	1.203.706	2.127.202	3.132.711	+1.929.005
Sermaye yekûnu	21.113.904	22.860.865	24.256.745	+3.142.841

Elektrik, tramvay, tûnel ve otobüs işletmesi malî durumu hakkında son hükmü verebilmek için şüphesiz bunun diğer teknik vaziyetleri ile yakından meşgul olmak lâzımdır. Fakat harpten sonra bunların yenileme ihtiyaçlarının çok arttığını kabul etsek bile, bilânçolardaki rakamlardan, kendi kendini finanse prensipini çok mübalâğalı ve emsaline nadir tesadüf edilir bir şekilde kullandıkları açıkça görülür. Sermayenin itfa taksitlerini kâr gelirlerinden tamamen ödiyecek durumda olan, bunun yanında sermayeye nispetle mühim miktarda amortisman payı ayrılabilen bir işletmesinin hiç olmazsa sermayesine % 5 temettü temin etmek suretiyle belediye kasasına bir milyon fazla yatırmalıdır. Sular idaresinde vaziyet tamamen bunun aynıdır. Bunlar da senelik sermaye itfa taksitlerini carî masraflarından karşılamakta, ve diğer kazançları yenilemiye tahsis etmektedir. Bu keyfiyeti, bilânçolarının aktif ve pasif taraflarının muhtelif senelerdeki inkişafını gösteren bir cetvelde daha iyi bir şekilde görmek kabildir. Hesaplar son senelerde şu şekilde inkişaf etmiştir:

Cins	1937	1938	1939	1940	1941
Gayrı menkul	6.546.156	6.942.145	7.617.766	7.731.741	7.936.947
Menkul	1.105.966	1.152.345	1.244.138	1.310.098	1.550.854
Sermaye	6.369.922	6.399.904	6.400.554	6.400.554	6.400.554
Karşılıklar	1.933.665	2.564.031	3.189.226	3.644.493	4.152.680

Aktif tarafta yatırma hesapları 1.835.680 lira, pasif tarafta ise sermaye hesabı heyeti umumiyesiyle 2.189.680 lira artmış bulunmaktadır. Bu artış beş senede mütenazıran % 24 ve % 26 nispetine tevafuk etmektedir. Halen sular idaresinin metre mikâp başına 20 para üzerinden belediyeye ödediği aidat, idarenin malî bünyesine hiçbir zarar vermeden 2 kuruşa yükseltilebilir. Bunun için su fiyatının yükseltilmesine hiç de lüzum yoktur. Her sene ödenen sermaye itfa taksitleri (mübayaa taksitleri) vasatî olarak 80.000 lirayı aşmamaktadır.

Her halde belediyenin imtiyazlı işletmeleriyle olan münasebetlerinin halli gerekmektedir. Bu münasebetler büyük bir şehir idaresinin hakikî durum ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Tarifelerin merkezî bir vekâlet olan Nafia Vekâleti tarafından kontroluna devam edilmesi lüzumunda ısrar etmek İstanbul gibi büyük bir belediye idaresi için kabul edilecek bir fikir değildir. Nafia Vekâleti teknik bir vekâlet olmak itibarıyla fabrikaların inkişafını kontrol ve bu husustaki mütalâalarını beyan etmek hakkile iktifa etmelidir.

Yangın sigorta şirketlerinin itfaiye masraflarına iştirak için ödedikleri aidat (sigorta primlerinin % 5 i) memnun edici bir surette inkişaf etmiş ve 64.000 liradan 99.000 liraya, yani % 53 nispetinde yükselmiştir. Bu varidat nispeten düzenlidir ve bir hamlede yükseltilemez. Şüphesiz bu aidatın itfaiye masraflarındaki nisbi hissesi, bu masraflar yükseltildiği takdirde geriliyecektir.

5 — *Müesseseler:* Bu unvan altında âmme hukukuna dayanan belediye müesseselerini topluyoruz. Şüphesiz bunlar arasında en nazik olanı tanzifat işletmesidir. Kanun vazınının maksadına göre tanzifat masrafları (çöp nakliyatı dâhil) tanzifat vergisi namı altında tahsil edilen varidatla karşılanacaktır. Fakat bu şematik bir şekilde, hakiki masrafları nazara almadan bütün şehirler için aynı esas üzerine kurulmuş olan tanzifat vergisi, bilhassa bütün fiyatların arttığı son zamanlarda tanzifat masraflarını karşılamamaktadır. Hizmet karşılığı olarak alınması lâzım gelirken, vergi esası üzerine kurulan bu varidatın artık malî bakımdan menfi neticeler doğuracağı zaman gelmiştir. Gelir ve masrafların karşılaştırılması bu keyfiyeti açıkça göstermektedir:

Sene	Gelir	Masraflar	Fark
1937	314 . 090	557 . 766	— 243 . 676
1938	350 . 276	460 . 742	— 110 . 466
1939	366 . 021	492 . 096	— 126 . 075
1940	363 . 790	481 . 002	— 117 . 212
1941	424 . 512	544 . 525	— 120 . 013
1942	580 . 579	825 . 521	— 244 . 942

Gelirin % 85 artmasına mukabil masraflar % 48 artmış bulunuyordu; fakat bu, her halde başlangıç senesi masraflarının yüksek olmasından ileri gelmektedir. Hakikatte gelirle gider arasındaki mutabakatsızlığın

arttığı inkâr edilemez. Hattâ 1943 bütçe tekliflerinde 1.256.000 lira masraf gösterilmiştir. Bu, belki de, anlaşılabilen sebeplerden dolayı çok yüksek tutulmuş bir tekliftir; fakat tanzifat vergisinin sabit esaslara dayanan hali hazır bünyesi (resim olması lâzım gelirken vergi oluşu) ile, belediye idarelerini bu sahada müşkül dudumda bırakacağı şüphesizdir. *Tenvirat işlerinde* böyle bir mübâyenet mevcut değildir; çünkü umumi tenvirat masraflarının büyük bir kısmının imtiyaz mukaveleleri mucibince elektrik idaresi tarafından ifası mecburidir. Bu sebepten belediye bütçesinde masraf az görünmektedir. Elektrik Umum Müdürlüğü 1940-42 senelerine ait üç senelik kâr ve zarar hesaplarında 100,272 ve 248 bin lira masraf gösterilmiştir. Eğer bunlar hakikaten elektrik idaresi tarafından belediye için yapılan bedava tenviri gösteriyorsa, hakiki durumunun açıkça tesbiti için bu masrafların, elektrik idaresinin kâr ve zarar hesabında belediye-ye aidat, belediye katî hesabında ise aidatlar faslında gelir, tenvirat faslında gider olarak gösterilmesi daha doğru olurdu. Hesaplar bu şekilde yürütülmüş olsaydı tenvirat resminin varidatı masraflarını karşılamaya yeterdi.

Hastanelerde gelir ve gider arasındaki fark (mütemmim varidat ihtiyacı) Avrupaî telâkkilere göre (hastalık sigortalarının bulunmaması dolayısıyla) çok daha yüksek ve hiçbir zaman kabili mukayese değildir. Belediye hastanelerinin gelirlerini yükseltmenin mümkün olup olmayacağı (müfredat itibarıyla hastane gelirleri, zührevi hastalıklar muayene harçları ve devletin üniversite hastanelerine ödediği aidattan mürekkeptir) hakkında, hususi durumlarını teferruatıyla tanımadan bir şey söylemeye imkân yoktur. Bu mümkün olsa bile ancak hakiki masraflarını küçük bir kısmını alâkadar edecek, bizim hususi vazifemiz bakımından mühim bir rol oynamıyacaktır.

Pazar yerleri gelirleri çok az bir nispette inkişaf etmişlerdir. İstanbul'un bu mabdan aldığı gelir bazı Türk şehirlerinden geri kalmaktadır. Buna mukabil halin geliri oldukça yüksektir. Bu alanda geliri yükseltmek yalnız pazarları çoğaltmakla mümkün olacaktır ki, bu da masrafların arttırılmasını icabettirir ve her halde sâfi kazanç sayılmaz. O halde bu mevzu bizim tahlilimiz dışında kalır.

Mezat salonu, görünüşe göre iyi inkişaf etmiştir. Geliri arttırma bakımından burası da bahis mevzuu olmaz. Mezat salonu muayyen bir iktisadi rol ifa etmektedir. Nispetler (haklı olarak) kanunla tesbit edilmiştir; nispetlerin yükseltilmesi yalnız muamelenin azalması neticesini doğurabilir.

Mezarlıklar işinde de gelirin giderle olan nispeti iyi bir şekilde gelmiştir; bunu, gelire gideri karşılaştırdığımız zaman görüyoruz. Yalnız bu cetvelde tahlilini yaptığımız altı sene zarfındaki fevkalâde masraflar adi masraflara ilâve edilerek gösterilmiştir:

Sene	Varidat	Masraflar	Fark
1937	20 . 142	42 . 083	— 21 . 941
1938	55 . 924	42 . 510	+ 13 . 414
1939	145 . 040	58 . 430	+ 86 . 610
1940	59 . 110	74 . 058	— 14 . 948
1941	107 . 624	111 . 717	— 4 . 093
1942	143 . 223	166 . 307	— 23 . 104

1943 bütçe teklifinde 130.000 lira gelir ve buna mukabil 48.155 lira masraf görünüyor. Masraflar arasında fakirlerin bedava defni masrafları da gösteriliyor; çünkü bu masrafları ödiyecek bir içtimai muavenet idaresi mevcut değildir ve brüt prensipi bütçede her yerde ısrarla tatbik edilmemektedir. Her halde mezarlıklar varidat membaı olarak ciddî bir şekilde bahis mevzuu olamazlar ve malî cephelerinin nispeten iyi bir şekilde düzenlenmiş olmasına sevinmelidir.

Belediye benzin ve petrol depoları (gaz depoları) gelirleri harb dolayısıyla azalmıştır. Bunu değiştirmek bugün imkân dışındadır.

6 — *Servet ve işletme gelirleri:* Belediyenin servet ve işletmelerden elde ettiği varidat bütçede çok az bir yekûn tutmaktadır. Avrupadaki durumla karşılaştırıldığı zaman bilhassa emlak idaresinin varidatı mahdut olduğu göze çarpmaktadır. Maalesef masraf rakamları arasından (hiç olmazsa hali hazır şekliyle) emlak idaresi için yapılan masrafları çıkarmak tamamen imkânsızdır. İstanbul gibi bir şehrin emlakinden (hususî durumu dolayısıyla Hal İdaresi bir tarafa bırakılırsa) yuvarlak rakamla 200.000 liralık kira geliri temin etmesi ilk bakışta garip görünmektedir. Hususî bir inceleme yapmadan bu hususta bir şey söylenemez. Mevcut olan belediye emlakinin (icabında yeni sermaye yatırmak suretiyle) gerektiği şekilde kıymetlendirip kıymetlendirilmediğini bilmiyoruz. Şüphesiz satışı aklımızdan geçirmiyoruz (bu, müthiş bir hata olurdu); bilâkis son zamanlarda Mısır çarşısında yapıldığı gibi tamir ve ıslâh için belediyeye ait emläke, icabederse para harcanarak bu masrafların zamanla fazla verimli olmasının, çareleri aranmalıdır. Bütün modern Avrupa belediyeleri, emlak idare-

lerinin inkişafına birçok sebeplerden (şehrin inkişafına hâkim olma, mesken inşasını teşvik, buhrandan müteessir olmıyan gelirler temini) en büyük önemi vermişlerdir.

Her halde belediye bu idare şubesini, malî idarenin (Hesap İşleri Müdürlüğünün) tâli bir kısmı değil, bilâkis şehircilik politikasının mühim bir vastıası olarak kabul etmeli ve gelirin arttırılması, inkişafa müsait olan emlâkin kıymetlendirilmesi için bütün vasıta ve yolların araştırılması lâzımdır.

Hal İşleri malî bakımdan elverişli bir surette gelişmiştir (Hal İdaresinin başka cihetleri burada mevzubahis değildir). Bu durumu gelir ve gideri karşılaştırdığımız zaman açıkça görmekteyiz; fevkalâde bütçede görülen tamir masraflar burada da birleştirilmiştir. Sermaye masrafları hesaba dâhil değildir; zira bugünkü bütçe tasnifine ve muhasebe tarzına göre bunu meydana çıkarmak hiçbir idare şubesi için mümkün değildir. Borçlar kısmında (kalem 29) 1937 ve 1938 senelerinde «hal istikrazı» namı altında 82.500 ve 53.000 liralık iki meblâğ zikredilmektedir. Hal tesis masraflarının, bununla tamamen ödendiğini tahmin ederiz. Gelir ve gider cetvelini aşağıya çıkarıyoruz:

Sene	Gelir	Gider	Fark
1937	196 . 620	126 . 999	+ 69 . 621
1938	210 . 635	85 . 327	+ 125 . 308
1939	222 . 825	83 . 985	+ 138 . 840
1940	211 . 061	96 . 707	+ 115 . 254
1941	209 . 084	101 . 810	+ 107 . 274
1942	275 . 951	153 . 465	+ 122 . 486
Yekûn	1327 . 076	648 . 293	+ 674 . 783

Son zamanlarda masrafın yükselmiş olmasına rağmen, istikbalde de Hal İdaresinin hiç olmazsa muayyen bir varidat fazlalığını temin edeceği kabul edilebilir. Belediye idaresinin diğer bütün bütçe teklifleri gibi dikkatli yapılmış olmasına rağmen, aynı mebdelerden hareket etmek suretiyle 1943 senesi için 209.000 lira gelir ve 180.000 lira masraf kabul edilebilir.

7 — *Mütenevvi varidat*: bu grupun en önemlisi olan "müteferrik," gelirler de bütçede tasnif edilmiştir. Bu yüzden birer birer kontrol etme-

den, dikkat değer münferit geliri havi olan bu kalem hakkında fazla bir şey söylemek kabil değildir.

8 — *Asker ailelerine yardım*' bu varidat vazıı kanun tarafından diğer bütçe işlerine nazaran bir intikal faslı olarak tanzim ve kabul edilmiştir. 4109 sayılı kanuna tevfikan belediye bu maksada harcanmıyan gelirleri ertesi seneye ve aynı fasla nakle mecburdur ve bunları yalnız aynı maksada harcıyabilir. Bu sebepten 1943 bütçe teklifinde asker ailelerine yardım geliri 0 işaretiyle gösterilmekte, ve buna masraf tarafında 1000 lira tekabül etmektedir. Hakikatte bu faaliyetin mühim bir bakıyesi hâsıl olmaktadır. Kanununun tatbik edildiği iki sene içersinde vaziyet şöyle idi:

	1 9 4 1	1 9 4 2
Varidat	2 . 002 . 393	3 . 815 . 128
Masraf	1 . 980 . 486	1 . 814 . 779
Varidat fazlası	+ 21 . 907	+2 . 000 . 349

Asker ailelerine yardım nispetlerinin, ödeme şekilleri hakiki ihtiyaçlara uygun olup olmadığı hakkında bir hüküm verecek durumda değilim. Yukarıda da işaret ettiğim gibi bu ilçe alâkadar olan Dahiliye Vekâletinin dağıtılmıyan gelirlerinin Belediyeler Bankasında toplandığı muhakkaktır. Durum, içinde bulunduğumuz malî senede de bu şekilde inkişaf ederse, sene sonuna kadar sarfedilmeyen meblâğların Dahiliye Vekâletinin müsaadesiyle bütçenin umumi işlerine tahsisi için (bir defaya mahsus masraflara sarf edilmek şartıyla) hükümlerin tadiline çalışılmalıdır.

9 — *Devlet yardımları*: 4187 sayılı kanuna tevfikan memur ve müstahdemlerin maaşına yapılacak % 25—15 zamları belediyelerin yapabilmeleri için Maliye Vekâleti yardımıyla mükelleftir. Bu yardım 1943 senesinde yeniden 850.000 lira tutuyor. Bu, memur ve müstahdemlerin maaşlarına zam yapma dolayısıyla belediye masraflarının artmadığını gösterir. Bu sene zarfında bir defaya mahsus olmak üzere verilen ikramiyeler dolayısıyla meydana çıkan aynı şekildeki güçlük, devletin yardımıyla bertaraf edilmiştir. Bütün bunlardan istikbalde buna benzer vakıalarda yine devletin yardımı olacağı mânasını çıkarabiliriz.

10 — *4375 sayılı kanunla temin edilen gelirler*: 1942 senesinde tahakkuk ettirilen bu gelirler ancak birkaç hafta için tahsil edilebilmiştir. 1943 teklifinde mühim miktarlar kabul edilmiştir, yani:

Nakil vasıtalarından	1 . 700 . 000
Elektrik cereyanından	1 . 000 . 000
Havagazından	. 250 . 000
Telefondan	. 300 . 000
Yekûn	3 . 250 . 000

Tahmin, her yerde olduğu gibi, çok dikkatli yapılmıştır; çünkü yalnız köprü resmi, gördüğümüz gibi, bugünkü halde 1,3 milyon lira getiriyor ve bu, bilet başına yalnız bir kuruş demektir. Bunun için yalnız nakil vasıtaları zammının en az iki milyon lira getirmesi lâzımdır. Olağanüstü değişiklikler olmamak şartıyla, bu yeni gelirler ilk defa belediye maliyesine müsait tesirler icra edecektir. Tatbikatta bu gelirin sâfi gelir olarak tahsili de ayrıca şayanı dikkattir. Bilvasıta sarfedilen tahsil masrafları ise pek ehemmiyetsizdir, ve belediye bütçesinde, kelimenin dar mânâsiyle, bir yük teşkil etmezler.

III. BELEDİYENİN MASRAFLARI

Burada belediye masrafları hakkında tam ve bütün teferruata mü-tallik bir tahlil vermeye imkân yoktur. Bunun için mahallinde uzun müddet münferit idare şubelerini tetkik ve kontrol etmiş olmak lâzımdır. Mafih rakamların tahlilinden çıkardığım neticeye göre, bazı hallerde eldeki vasıtaların daha rasyonel bir şekilde kullanılması mümkündür. Masraflar hakkında umumi olarak şunları söylemek kabildir: masrafların metotsuz bir şekilde gruplandırılması belediye maliyesinin anlaşılmasını çok güçleştirmektedir. Yalnız fevkalâde ve âdi bütçede, meselâ Belediyeler Bankası, Merkez Bankası aidatları, faiz borçları, daimî tamirat gibi devamlı masraflar da görünmektedir. Bu yüzden yaptığımız incelemede, fevkalâde sayılamıyacak olan masrafları, fevkalâde bütçeden uzaklaştırdık; buna mukabil, meselâ satıştan elde edilen varidat gibi hakikaten fevkalâde olan varidat, fevkalâde bütçeye alınmıştır. Bilhassa 17—26 numaralı maddelerde masraflar büsbütün karışıktır. Muhtelif masrafları maliyetlerine göre hakiki bir tasnife tâbi tutmak ihtiyacının hissedilmediği anlaşılıyor. Hiç olmazsa biz burada, mümkün olduğu kadar (bazı sualler sorma imkânının yokluğu dolayısıyla bizzarure) masraflardan birbiriyle alâkası olanları bir araya getirmek suretiyle tasnife çalıştık.

Müşterek masrafları gösteren III. üncü bölümde mutlak bir imkânsızlıkla karşılaşılmıştır. Burada, hakikatte vilâyet hususi idaresine ait olan birçok masraflar belediyeye yazılmış ve bundan maada bütün muhasebe masrafları belediyeye yükletilmiştir; halbuki vergilerin büyük bir kısmı vilâyet idaresi menfaatine tahsil edilmektedir. Karışıklığı kısmen olsun bertaraf edebilmek için, müşterek masraflardan vilâyete ait olduğu şüphe götürmeyenleri ayırdım; bundan sonra aynı şekilde belediyeye ait oldukları açıkça görülenleri belediyeye, nihayet bakiyenin üçte ikisini belediyeye, üçte birini de vilâyet hesabına geçirdim. Bu suretle katî hesaplardaki belediye masraflarını hulâsa ettiğim "bütçe muvazenesi,, cetvelinin sonunda gösterilen «tenzil edilmiş masraflar» meydana çıktı. Şüphesiz bu indî bir hesaptır; fakat son kısımdaki karışıklığın da her hangi bir şekilde izalesi gerekmektedir.

Haddi zatında çok modern olmıyan mer'î belediye muhasebe usulü nizamnamesinin, belediye masraflarının mahiyetlerine göre doğru bir tasnifinin yapılmasına mâni teşkil etmediğine de kani bulunuyorum. Böyle bir değişikliğin yapılması bana zaruri görünüyor; esasen bu da belediye işlerinin iyi bir şekilde yürütülebilmesi için sarfiyatın (masrafların) her zaman heyeti umumiyesiyle ve münferiden kontrolü imkânlarının mevcut olması lâzımdır. Böyle bir imkân mevcut olmadığı takdirde (bugün fiilen hiçbir kimse buna muktedir değildir; çünkü hiçbir kimse, her an bu işin gerektirdiği karışık hesap işlerini yapamıyacaktır) belediye idaresi en iyi bir iktisadi verimle çalışamıyacaktır.

Gelirlerin mukayesesinde olduğu gibi masraflar cetvelinde de buna benzer bir taramanın yapılması lâzım gelmiştir. Böyle bir mukayese yapabilmek için muhtelif senelerden belediye zabıtası masraflarını (yalnız bir sene için carî olmuştur), asker ailelerine yardım masraflarını ve son 1942 senesine mahsus olan bankalar istikrazı itfa karşılıklarını ayırdım. Bu ameliyelerden sonra adî bütçe, masraf kısmında aşağıdaki şekli aldı:

<u>Sene</u>	<u>Masraf</u>	<u>artış nisbeti</u>
1937	5 . 214 . 119	100
1938	6 . 589 . 622	126
1939	7 . 076 . 470	186
1940	6 . 851 . 937	131
1941	7 . 283 . 275	139
1942	10 . 065 . 083	193

Bu taramadan sonra tahlilini faydalı bulduğumuz miktarlar azalmış olmaktadır. Fakat belediyenin, dikkatli hareket etmek suretiyle malî du-

rumunu ıslâh edebileceği masraf alanını daha açık bir surette tâyin için - hiç değilse bugün - belediyenin iktidarı dışında ve muayyen ölçüde zaruri olan bazı masrafların da tahlil dışı bırakılması gerektir (bu bahis için Siyasal Blgiler Okulu Dergisinin 2 nci sayısında çıkan «Belediye masrafları» başlıklı yazıma müracaat edilebilir).

İstanbul belediyesinin mecburi (kaçınılamayan) masrafları olarak VI - Borçları, VII - Aidatları ve VIII - Yardımları kabul ediyorum:

Cins	1937	1938	1939	1940	1941	1943
VI Borçlar	605.595	430.200	546.690	557.577	800.674	608.707
VII Aidatlar	389.221	417.868	611.501	615.871	635.339	725.579
VIII Yardımlar	168.219	199.409	209.722	131.085	136.262	334.184
Yekûn	1.163.053	1.047.477	1.367.913	1.304.533	1.572.175	1.668.470
Artış nispeti	100	90	117	112	135	143

Borçlar: Münferit bazı istikrazların tasfiyesinden (en son 1942 de Bankalar istikrazı) sonra, belediyenin borçları, 1940 ve 1941 senelerinde Belediyeler Bankasından yapılan büyük istikrazlara inhisar etmiştir. Bu istikrazın şartları elverişlidir. İstikraz, sabit kalan, takriben % 10 gibi bir itfa nispeti ile 15 senede ödenecektir (% 5,5 faiz, % 4,5 ilk amortisman taksitleri - ileride tasarruf edilen faizlerin de ilâvesiyle). Belediyenin borç ve servet durumu hakkında bu anda bir mütalâa yürütmek için kâfi malûmat elimizde yoktur.

Belediyeler Bankasının 31/5/1942 tarihli bilânçosuna bağlı vesikalarda İstanbul Blediyesinin aslında 5.254.000 lira olan borç yekûnundan 548.319 lira itfa edilmek suretiyle, bildirilen tarihte 4.705.681 lira borcu kalmış olduğu görülmektedir. Belediye borçlarına imtiyazlı işletmelerin (Elektrik ve Su İdareleri) iştirakinden mütevellit ödenmemiş taksitlerin de ilâvesi icabeder; bu taksitler doğrudan doğruya müessese bütçelerinden ödenmektedir. Belediyenin tam bir servet bilânçosunun çıkarılması çok şayanı arzudur; bunu ileride telâfi edebileceğimizi umuyoruz. Nispeten az borç yapılmış olması ve bununla mütenasip bir şekilde servet inkişafının geriliği, yapılacak bir bilânçoda her halde görülecektir; bu ise aynı ayardaki Avrupa belediyelerine nazaran karakteristik bir fark teşkil eder. Orada servet büyüktür; ödenmesi gereken borçlar da çok faz-

ladır; çünkü belediye idareleri zamanla büyük bir belediye iktisadı geliştirmişlerdir.

Belediyenin ödeyeceği aidat hakkında yukarda sözü geçen etüdümdede kâfi derecede umumi malûmat vardır. Hiç olmazsa, mülhak bütçeli işletmelerin iştirak ettiği Merkez Bankası aidatı, bugünkü gelişmelere göre mânasını tamamen kaybetmiştir. Bu aidatın istikbalde yalnız devlet bütçesine inhisar ettirilerek, vilâyet hususi idarelerinin ve belediyelerin bundan muaf tutulması çok yerinde olur. Beden terbiyesi için ödenen aidat da nihayet belediyelerden beklenmesi icabeden ve umumi bütçeye konması gereken bir yükür.

Yardımlar, belediyenin şehir tiyatrosu ve konservatuvara verdiği mütemmim tahsisattır. Bunlar belediye faaliyetleri dışında sayılamaz. Bilâkis nispeten mütevazı bir yardımla, Şehir Tiyatrosunun devamlı bir şekilde çalışmasının temin edilebileceğini kabul etmek lâzımdır. Darülaceze yapılan yardımların çok değişik olması sebepleri, bence malûm değildir. Bütçede sosyal yardım tahsisatının az olması karşısında Darülaceze yardım için de hiçbir şey söylenemez. Cemiyetlere ve saireye yapılan diğer küçük yardımlar ehemmiyetsiz masraflardır.

Mecburi ve kaçınılmaz sayılan bu masraflar çıkarıldıktan sonra tahlil yapılması gereken masrafların tablosu oldukça küçülmüş demektir. Bundan sonra aşağıda gösterilen: 1 — Sıhhat işleri, 2 — Fen işleri, 3 — Müesseseler, 4 — İşletmeler, 5 — İdare ve 6 — Müşterek idare masrafları geri kalmaktadır. Buna göre cetvel şu şekli almış oluyor, bin lira olarak:

Cins	1937	1938	1939	1940	1941	1942
1 — Sıhhat işleri	850	866	1.010	1.000	1.102	1.501
2 — Fen işleri	778	2.342	2.015	1.761	1.731	2.978
3 — Müesseseler	1.071	967	1.296	1.095	1.139	1.518
4 — İşletmeler	192	209	173	118	136	187
5 — İdare	409	402	575	728	604	1.099
6 — Müşterek	751	756	639	845	955	1.114
Yekûn	4.051	5.542	5.709	5.547	5.666	8.397
Artış nispeti	100	137	141	137	140	207
Tenzil edilen	821	446	552	511	564	729

Masrafların tahlilinde nazarı itibara alınması lâzım gelen meseleleri daha iyi bir şekilde aydınlatmak için, bir defa tekmil masrafların tablosunu bu gruplara göre (artış nispetiyle beraber) arz ediyüz:

Cins	1937	1398	1939	1940	1941	1942
Zabıta	185	—	—	—	—	—
İstikraz itfası						1.961
Asker ailelerine						1.815
Kaçınılamıyan	1.163 100	1.047 90	1.368 117	1.305 112	1.572 135	1.668 100
Tablile muhtaç	4.051 100	5.542 137	5.709 141	5.547 137	5.666 140	8.397 207
Umum yekûn	5.398 100	6.590 122	7.076 131	6.852 127	9.219 171	13.847 256

Tablile muhtaç olan masrafların cetvelini yukardaki şekle getirmekle, sade belediyenin muayyen ölçüde serbest bir şekilde tasarruf edebileceği masraflar basitleştirilmiş ve azaltılmış olmuyor; aynı zamanda bütün masrafları gösteren II numralı umumi cetvele nazaran masrafların artış nispeti azalmış oluyor. En yüksek seviyeyi gösteren 1942 se-sine ait artış emsali 211, bundan evvelki sahifede verilen cetvelde 193 şimdi ise 207 olarak görünmektedir. Bütün bu tahlile muhtaç olan masraf gruplarını kısaca ve teker teker gözden geçirmek faydalı olacaktır.

Sıhat işleri: bu grup üç şubeden mürekkeptir: 1 — şehrin sıhat merkezleri 2 — hastaneler 3 veteriner işleri. Sıhat merkezleri ve veteriner işleri masrafları nispeten ehemmiyetsiz bir artış gösteriyor. Hattâ maaşlar zam gördüğü halde, sonuncunun artışı % 13 de kalmaktadır. Her iki şubede sabit personel çalışıyor ve çok az aynî masraf yapıyor. 1942 katî hesaplarına göre masraflar aşağıdaki şekilde dağılmaktadır:

Cins	Sıhat merkezi	Veteriner
	%	%
Personel masraf.	225.330,75 77,2	25.110,04 91
Aynı masraflar	21.904,13 7,5	— 9
Nakdî masraflar	44.074,15 15,3	— —
Yekûn	291.909,03 100,0	27.604,24 100

Bu nevi müesseselerin verimliliği hakkında rakamlar vasıtasıyla bir hüküm verilemez; rakamlardan çıkaracağımız netice şudur: bu müessese-

ler senelerden beri yerinde saymaktadır. 1943 teklifinde de genişletme düşünülmemiştir. Bilhassa sâri hastalıklarla mücadeleye ayrılan paralar çok kifayetsizdir. Vasıtaları artırmadan bu alanda büyük başarılar elde edilemez; fakat yapılacak artırma personel masraflarından ziyade aynı masraflar sahasında olmalıdır.

Masrafların belli başlı artışı hastanelerde müşahede edilmektedir ve başka şekilde olmasına da imkân yotkur; çünkü orada nispeten yavaş yükselen personel masraflarının yanında, bakım, teshin, işçi masrafları gibi çabuk ve süratle gelişenler de vardır. Mamafih yeni hastaneler açmamak suretiyle bu masraflara muayyen hudutlar tâyin edilmiştir.

Birkaç sosyal yardımı da içine alan sıhat işleri masrafları Avrupaî telâkkilere göre kifayetsizdir. Sâri hastalıklarla şiddetli bir mücadele zarureti yanında, Avrupa belediyelerinin birçok karakteristik içtimai yardım müesseseleri de vardır: bunlardan bazılarını sayalım: yüzme havuzları, çocuk yuvaları, çocuk bakımı ve saire. Meselâ Magdeburg şehrinin (nüfusu İstanbul'ununkinin yarısından daha azdır) 1937 senesine mahsus mütemmim tahsisat ihtiyacı (yani hastanelerin mühim bir yekûn tutan hususi varidatı, ve saire çıkarıldıktan sonra) 5.260.000 lira, yahut nüfus başına 16,2 lira idi. Leipzig şehrinin (büyükklük bakımından İstanbul'la karşılaştırılabilir) aynı sahadaki mütemmim tahsisat ihtiyacı 12.890.000 lira yani nüfus başına 18,5 lira idi. O halde belediye idaresi için burada geniş bir faaliyet alanı ve bununla mütenasip olarak büyük bir malî ihtiyaç gizlenmiş bulunmaktadır. Zati gelirlerin (hususî karşılama vasıtalarının) fevkalâde az olduğuna daha evvel işaret etmiştim. Mütemmim tahsisat ihtiyacı burada da hususi gelirler çıkarıldıktan sonra hesabedilmiştir (büyük cetvelde VI/5 ile gösterilenler).

C i n s	1937		1938		1939		1940		1941		1942	
		%		%		%		%		%		%
Tekmil ihtiyaç	850	100	866	100	1.010	100	1.000	100	1.102	100	1.501	100
Hususi gelir	86	10	97	97	96	96	111	11	112	11	136	91
Mütemmin ihtiyaç	764	06	769	89	914	90	889	89	990	89	1.365	91

İnşaat işleri: belediyenin inşaat işlerinde canlı bir gelişme görülmektedir. Bu gelişmeyi daha iyi bir şekilde tebarüz ettirmek için büyük cetvelde gösterilen muhtelif şubeleri aşağıdaki şekilde topluyabiliriz: (4) ve (8) inşaat işlerinin idare masrafları; (5) ve (6) âdi bütçenin yol inşaatı masrafları; bahçeler ayrı bir bölüm olarak kalıyor ve âdi bütçede gösterilen

yapı işleri masraflarının yekûnundan sonra tek bir kalem ile fevkalâde bütçede gösterilen bütün yol, köprü ve sair inşaat masraflarını gösteriyoruz. Bu suretle belediyenin bu sahadaki faaliyeti hakkında (tiyatro, konservatuvar ve gazino inşaat masrafları hariç olmak üzere) daha iyi bir tablo verilebilir. İnşaat masrafları şunlardır:

Cin s	1937	1938	1939	1940	1941	1942
İdare	249	248	284	412	478	453
Yol işleri	448	2.009	1.610	1.204	1.116	2.342
Bahçeler	81	86	122	143	137	183
Adî Bütçe	778	2.343	2.016	1.759	1.731	2.979
Fevkalâde	1.224	793	2.533	2.250	2.146	937
Yapı işleri						
Masraf yekûnu	2.002	3.066	2.533	4.009	3.146	3.916

Buna mukabil gerek âdi gerek fevkalâde bütçede aşağıdaki hususi gelirler tahsil edilmiştir: (şerefiye, kaldırım nısfı, başa bedeli, istimplâk işleri)

Adî bütçede	8	15	8	99	99	185
Fevkalâde	328	1.722	102	67	185	57
Gelir yekûnu	336	1.737	120	166	284	242
Bakiye	1.666	1.329	4.428	3.843	3.593	3.674

Belediyenin son senelerde inşaat işlerine sarfettiği para, Avrupa telâkkilerine göre de oldukça mühim miktarı bulmaktadır. Yalnız finansmanın ağırlık noktasını yanlış bir şekilde fevkalâdeler teşkil etmektedir. Bu rakamları mütalâa ederken tahlilini yaptığımız altı sene içersinde belediyenin (yukarda ilâveten gösterdiğimiz gibi) fevkalâde olarak arsa satışlarından ve aidatlarından 2.885.000 lira elde ettiğini nazarı itibara almalıyız. Belediye âdi bütçesinin hakiki yükü ancak borçların alâkalı dairelere taksimi yapıldıktan ve inşaat idaresinin birinci safta geldiği görüldükten sonra mümkün olacaktır. Belediyenin daimî olan bu hakiki

yükü 2,5 ile 3 milyon arasında tahavvül etmektedir ve yük istediğimiz gibi fevkalâde bütçeden değil daha ziyade âdi bütçeden ödenecek olursa dört milyon liraya yakın bir meblâğ teşkil edecektir. Belediyenin inşaat durumu, inşaat bütçesinin uzun bir devre için ağır yükler yüklenmeye mecbur olacağını gösteriyor; fakat bu masrafların büyük bir kısmını - şimdiye kadar olduğundan daha fazla - âdi varidatla karşılama imkânlarının da verilmesi gerekmektedir. Belediyeler Bankasından yapılacak istikrazlar daha ziyade iktisadi gayelere tahsis edilmeli; çünkü burada da malî ihtiyaç çok yüksektir (her şeyden önce büyük işletmelerin inşası ve inkişafı, arsa ve mesken işlerine para yatırılması).

Personel masraflarının aynî masraflarla olan nispeti (daha ciddi tetkikler yapılmadan) ilk bakışta uygunsuz görünmüyor. Hususi gelirler çok azdır. İstanbul'un malî durumunu düzeltmek için, diğer şehirlere nazaran büyük hamleler yapmış olmasına rağmen, bina sahiplerinin sokak aidatı meselesi tam mânasiyle haledilmemiştir.

Müesseseler'in masraflarını hususi gelirleriyle karşılaştırmak çok önemlidir. Büyük masraflar cetvelinde III üncü kısımda gösterilen müesseselerin masraflarını aynı idare şubelerine ait olan varidatlarla karşılaştırarak teknil malî ihtiyacın ve mütemmim varidat ihtiyacının, yani malî durum için en önemli mebalığın aşağıda gösterilen tablosunu elde ediyoruz: (bin lira olara):

C i n s	1937		1938		1939		1940		1941		1942	
		%		%		%		%		%		%
Tekmil ihtiyaç	1.071	100	966	100	1.296	100	1.095	100	1.139	100	1.518	100
Hususi gelir	502	47	598	62	720	55	631	58	779	68	1.091	72
Mütemmim ihtiyaç	569	53	368	38	576	45	464	42	360	32	427	28
Artış nispeti	100		65		101		81		63		75	

Mütemmim varidat ihtiyacı 1937 senesine nazaran artmamıştır; bilâkis gerilemiştir. Fakat bu alanda evvelce yapılan incelemeler tanzifat işleri hakkındaki nizamların kifayetsiz olduğunu göstermişti. Mütemmim

varidat ihtiyacının büyük bir kısmı bunlara isabet etmektedir. Bundan başka masraflar arasında amortisman ve yenileme masraflarına tesadüf edilmediğini gözden uzak tutmamalıdır. Rakamları doğru bir şekilde gruplandırma endişesinin hâkim olmamasından da anlaşılacağı üzere, her halde bütçenin tanziminde işletme iktisadi esaslarına kâfi derecede riayet edilmemektedir. Masraflar, maliyetler hakkında hakiki bir fikir vermiyor. Bu, bilhassa çok sayıda nakil vasıtaları ve otomobillerle çalışan ve diğer işletme idareleri gibi (meselâ mezbaha) bu gün tatbik edilen hesap usullerine göre büyük güçlüklerle karşılaşacak olan tanzifat müessesesi için de varittir. Bu güçlükler bütün belediye idaresini müteessir edebilir. Nakil vasıtaları ve makinalarla çalışan bütün işletme idarelerinden gereken ihtiyatları ayırmaları ve bütçenin bu esaslara göre tanzim edilmesi beklenmelidir. Resim ve harçlarla çalışan idarelerin aldığı resim ve harçlar esaslara göre hesaplanmalıdır.

İşletmeler (kısım IV) maddî bakımdan bizim tetkikimiz için önemlidir. Yukarda gördüğümüz gibi en büyük işletme olan Hal İdaresi, masraflarını fazlasiyle kapatmaktadır (halin başka problemlerine burada temas etmiyeceğiz). Mezat salonunun masrafları hakkiyle tesbit edilmektedir; bu, hesapların ihtiyacı karşılayacak şekilde tanzim edilmemesinden ileri gelmektedir. Muhakkak ki bu müessese de bir kâr bırakıyor. Harp devam ettikçe petrol ve gaz depoları gelişemez. Bunların masrafları hakkında verilen malûmat da şayanı itimat değildir; hiç olmazsa bunlar büyük masraflar cetvelinde (No. 19) gösterildiği gibi değildir.

İdare masrafları en mühim kalem olarak kalıyor. Burada V inci kısımda toplanan idare masraflarından (20) iktisat işleri, (21) istatistik, (2) evlenme, (24) hava tehlikesi ve (25) tekaüt aidatı hakkında söylenecek bir şey yoktur. Yalnız burada dikkate değer olan nokta, tekaüt aidatının iştirak eden idareleri de münferit kalemler halinde gösterilmiyerek, toptan idare masraflarında gösterilmesiyle hakiki mahiyetlerin gizlenmiş olmasıdır. Bizim tahlilimiz için, hakiki iki büyük fasıl olan *umumi idarenin - malî idare de dahil - hakiki umumi idare masraflarını* gösteren 23 — «muhtelif idare masrafları» faslı ile XI — «müşterek masraflar» kısmını birleştirmek gerektir. Bu meyanda tarafımdan tefrik edilen masrafların bize verilen matbu katî hesaplarda belediye üzerine kaydedilmiş olduğunu da düşünmek lâzımdır. Bu suretle İstanbul belediyesinin umumi idare masrafları hakkında aşağıdaki toplu cetvel meydana gelmektedir (bin lira olarak):

Sene	Muhtelif idare	Müşterek masrafları	Yekûn	Tenzil edilen	Umumi Yekûn
1937	154 100	751 100	905 100	821 100	1.726 100
1938	164 107	756 101	102 102	446 52	1.366 79
1939	213 138	639 85	94 94	552 67	1.404 81
1940	305 198	845 112	1.150 127	511 62	1.661 96
1941	326 212	955 127	1.281 142	564 69	1.845 107
1942	707 460	1.114 148	1.821 200	729 89	2.550 148

Yalnız tarafımdan tâyin edilen mâkul idare masrafları (tenzil edilen masraflar dâhil olmamak üzere) bu mânada idarenin umumi idare masrafları kabul edilse bile, nispeten yüksek miktarlar karşısında bulunduğumuz neticesini çıkarmak mecburiyeti vardır. Şüphesiz birinci tefrikte, işletme ve müesseselere ait olması gereken bir sıra hesapların bulunduğunu nazara almak icabeder. Fakat böyle bir tashihten sonra da umumi idare masrafları için mâkul yüzde nispetlerini aşan bir bakiye kalmaktadır. Hesap işleri teşkilâtının genişliğini, kısmen, verimi tahakkuk ve tahsil masraflarıyla hiç de münasip olmıyan lüzumsuz ve karışık olan küçük ve çok küçük vergilerle izah etmek kabildir. Belki de bütün tahakkuk işlerinin muhasebede (malî idarede) toplanmış olması, masrafların yüksekliğinde rol oynamaktadır. Bazı gelirler belki de munzam bir masrafa ihtiyaç göstermeksizin faaliyetlerinin neticesi olarak ilgili idareler tarafından tahakkuk ettirilebilir. Fakat mevzuatımız buna belki müsait değildir. Bilgilerinin sade rakamlardan ibaret olması dolayısıyla, her hangi yanlış bir neticeye varmamak için bütün bu meseleler hakkında katî bir hüküm vermekten çekineceğim. Fakat burada bariz bir mesele karşısında bulunduğumuza işaret etmeyi lüzumlu buluyorum.

IV. NETİCE VE TEKLİFLER

Katî hesaplar kelimenin hakiki mânasıyla *sene sonu neticelerini* göstermediği için, İstanbul Belediyesi maliyesi hakkında burada verilen izahat tam sayılamaz. Böyle sene sonu neticeleri yerine kaim olabilecek olan idari hesap, bu tahlili yaparken bana verilmedi. «Bütçe muvazenesi» başlığını taşıyan IV numaralı tabloda bu neviden bir netice çıkarmaya çalıştım. Görüldüğü üzere âdi bütçe yalnız başına ele alındığı takdirde ekseriya varidat fazlasıyla kapatılmaktadır. Hattâ cetvelimizde «tenzil edi-

len masraflar» şeklinde gösterilen yükleri de belediyeye bıraktığımız takdirde netice aynı kalmaktadır. Her sene inzımmam eden fevkalâde bütçelerle vaziyet katî bir surette değişmektedir. Burada verilen neticelerin basit bir tahlilinden, muhtelif yüksekliklerde gelir olarak kaydedilen, nakdî müdevverlerin zuhurunu izah etmek kabil değildir. Her halde değiştirilmesi zaruri olan Belediye Muhasebe Usulü Nizamnamesinin yeni baştan tanziminde «katî» hesaplar ve idari hesap hakkındaki hükümlerin birleştirilmesi, ve modern telâkilere uygun bir şekilde belediyenin malî durumu hakkında yeknesak bir katî hesap ile birlikte sene sonu neticelerini gösteren (bilhassa malî kredileri bakımından mühimdir) Avrupa belediye idarelerinde ötedenberi bilinen tarzlarda genişletilmesi lâzımdır. Bu suretle tetkikimizde takibedilen, bütçenin anlaşılır ve açık bir şekilde gruplandırılması işi bile, büyük güçlüklerle karşılaşmadan temin edilmiş olacaktır.

Hesap işleri hakkında mevcut idari nizamların bugünkü durumu düzenli bir *fond iktisadının* yokluğu ile de ilgilidir. Bütçeye serveti muhafaza masraflarının (amortisman, ihtiyat, yenileme ve saire) konulmamış olması yüzünden gerekli ihtiyatlar da teşekkül edememektedir ki, hakikatte bunların bir malî sene içerisindeki inkişafını (istimal ve muhafaza) takibetmeden, doğru bir sene sonu hesabı vermeye imkân yoktur. Borç vaziyetinin inkişafı ve durumu hakkında da kâtî malûmat yoktur. Bu vaziyetleri bilmeden (meselâ 1942 senesinin katî hesaplarında 2,5 milyon lira «nakdî müdevver» namı altında varidat gösterilmesinden, hakikaten büyük, fakat belli olmıyan miktarda kasa mevcudunun bulunduğu anlaşılıyor) bir şehrin malî durumu hakkında katî bir hüküm verilemez.

İdarenin gelir ve giderini muvazenede tutmak için muvaffakiyetle çalıştığı muhakkaktır. Fakat ihtiyat ayrılmamış olması keyfiyetinin, sulh başlarsa belediye iktisadında bazı güçlükler doğurmasından korkulur. Büyük imtiyazlı hizmetlerin ihtiyat politikası, hiç bir ihtiyata malik olmıyan dar mânadaki belediye işletmeleri karşısında büyük bir tezat teşkil etmektedir. Bu tezat büyük imtiyazlı işletmelerin idare selâhiyetinin tam mânasiyle belediyeye geçmesi aleyhine mevcut olan mukavemetinde âmil olmalıdır. Sırf bu sebeplerden de belediye, bu sahadaki bütçe şeklini, maddî ve şeklî bakımlardan değiştirmelidir. (Belediye gelirlerinin modern ihtiyaçlara uygun bir idare politikası takibine kiyafet etmediği hakikatı ayrıca ispata muhtaç değildir.) Durumu kökünden değiştirebilmek için Belediye Vergi ve Resimleri Kanununun cezrî bir şekilde yeniden kalem alınması mecburiyeti vardır. Böyle bir değişiklik için mucip sebeplere dayanan bir teklifte bulunmak bu tetkikimizin dışında kalır. Burada (ilk defa belediyelerimizden biri hakkında benim bildiklerime

göre malî vaziyet hakkında açık bir tasnife dayanarak umumi malûmat verilecek ve kısmen, *problemler* üzerine dikkati çekmekle iktifa edilecektir. Bilhassa masrafların tahlili, bir hal çaresi bulmaktan ziyade, tetkiki gereken meselelere işaret etmek mahiyetindedir. Buna rağmen hiç olmazsa bazı gelirlerin, İstanbul belediyesi bakımından, ıslâhı lüzumuna işaret etmeyi faydalı bulduk. Burada belediye vergi meselelerinin esaslı bir tetkikinden vazgeçerek iyi niyet ve vukufîla mali bakımdan kötü durumda bulunan bütün belediye idareleri için büyük güçlükler doğurmadan başarılabilir olan şeyleri saymakla iktifa edeceğiz.

Aşağıdaki şekiller bu mülâhazalarla yapılmıştır:

Bina vergisinin yeniden tabirî ve takdiri: Şimdiki bina vergisi tahmin ve tahakkukunun, hakiki inkişafa ayak uydurmadığı muhakkaktır. Yeni bir tahmin ve takdir mümkün merteye çok miktarda yeni unsurlara ihtiyaç hâsıl olmadan yapılabilir.

Belediye emlakından daha iyi bir şekilde faydalanmak: teferruat hakkında rakama istinadeden hiçbir malûmata sahip olmamakla beraber, benim için Mısır çarşısı iyi bir delildir; şimdiye kadar ölü bir halde bulunan emlak (inşaatın şehircilik bakımından temin ettiği faydalardan sarfınazar) yeni gelir imkânlarını sağlayacaktır. Belediye elinde bulunan bütün emlak için bu kabil imkânların bulunup bulunmadığı dikkatle araştırılmalıdır. Fakat ileride mesken ihtiyaçları ve şehrin inkişafı bakımından büyük bir önem kazanacak olan sahaların satılması mevzu bahis olmamalıdır.

Bir belediye reklâm inhisarının ihdası: bunu umumiyetle Avrupa belediyelerinde mûtat olan şekliyle yapmak mümkündür. Bu kabilden olmak üzere umumi nakil vasıtalarındaki münakale reklâmları, iskeleler, duraklar, en nihayet reklâm sütunları, cadde ve meydanlardaki levhalarla yapılan reklâmlar, v. s. akla gelebilir. Buna mukabil duvarlardaki reklâmlara nihayet vermelidir. İstanbul gibi bilhassa reklâma çok elverişli karakter taşıyan büyük bir şehir umumi reklâmlardan hiç güçlük çekmeden 500.000 lira ve ileride daha fazla gelir temin edebilir.

Bir iskele resminin ihdası İstanbulun bazı kısımları için düşünülebilir. *Belediyenin masrafları* bilhassa personel ve teşkilat işleri sistemi bir kontrol altına alınmalıdır. Bu sahadaki imkânlar hakkında şüphesiz hiçbir şey söylenemez; fakat gereken bilgi ve bitaraflıkla hareket edildiği takdirde bazı tasarrufların yapabileceğinden eminim.

Merkezî makamlar nezdinde yapılacak teşebbüs ve teklifler aşağıdadır:

Belediyeler Bankası safi kâr tevzi tarzını değiştirmelidir. Bunu zaruri kılan sebepleri, İstanbul İktisat Fakültesi mecmuasında çıkan (Belediyeler Bankası) başlıklı etümde birer birer izah ettim. İstanbul belediyesi, karşılığında hiç bir kâr elde etmeksizin 1943 senesinin sonuna kadar banka sermayesinin 4,5 milyon lirasını ödemiştir Bu miktar aşağı yukarı bankadan yaptığı istikraza müsavidir. Hiç olmazsa sâfi kârların, bankanın sermayesine ilâvesi derhal durmalı ve bunlar belediyelere sâfi kazanç olarak dağıtılmalıdır. Banka prensip olarak ödenmiş sermayeye % 4 temettü vermelidir. Bu mümkündür ve iyi niyetlerle istenebilir. Bundan sonra Fen Heyeti masraflarını, muayyen bazı projelerle ilgili olanlar hariç, yani sırf idare masraflarını, Dahiliye Vekâleti üzerine almaktadır. Merkez Bankasına vilâyet, belediye ve bunlara bağlı mülhak bütçelerinin 1715 numaralı kanunun sekizinci maddesine tevfikân gelirlerinin % birini ödeme esası, kanunu tadil suretiyle kaldırılmıştır. Devlet bütçesi yekûnlarının artması karşısında, bu ödeme mükellefiyetinin yalnız devlete inhisar ettirilmesi maksadı temin eder. (Bu husus için bu derginin geçen nüshasında neşredilen etüdüme müracaat edilebilir).

Beden Terbiyesi, 3530 sayılı kanunun 19 uncu maddesinin tadiliyle, belediyelerin tahsil edilen varidatından ödemeğe mecbur olduğu %4 aidattan vazgeçmelidir. Eğer bu mümkün değilse, İstanbul'un, % 4 yerine % 1 ödiyen Ankara'dan niçin daha kötü duruma düştüğü anlaşılamaz.

Elektrik, tramvay, tünel ve otobüs işleri umum müdürlüğü için muteber olan 3645 sayılı kanunun 8 inci maddesinin metni şu şekilde değiştirilmelidir: çıkarıldıktan sonra geri kalan sâfi hasilâtın %10 u fevkalâde masraf ile kâr ve zarar hesabında vukuu melhuz açığı karşılamak üzere ihtiyat olarak indirilir, *bakıye kalan meblâğdan yatırılan sermayeye % 5 nisbetinde bir temettü verilir* ve mütebakısı.....

Sular idaresine ait eski imtiyaz mukavelelerinin esaslı bir şekilde yeniden kaleme alınması zaruretini bir tarafa bıraksak bile, belediyeye ödenecek aidatın metre mikâbı başına iki kuruşa yükselmesi icabeder.

Eğlence resimleri (lubiyat resmi ve sinema vergisi) birleştirilmek suretiyle tek bir vergi haline getirilmesi (eğlence istihlâk ve eğlence zanaat vergileri şeklinde (Verbrauchs = und Vergnügungsgewerbesteuer) ve vergi nisbetlerini elâstik bir şekilde tesbit ederek tamamen belediyelere bırakmalıdır.

Bina vergisini şimdiye kadar olduğu gibi belediyelere % 15 hisse vermek esasından ayırarak (vilâyetlere bırakmak suretiyle,) belediyelere % 100 e kadar zamlar yapmak hakkı verilmelidir.

Bütün bu tekliflere göre İstanbul için aşağıdaki gelirler elde edebilir:

	Lira
Reklâmlardan	500 000
Bina vergisinin yeniden tahmin ve takdiri suretiyle	?
İskele resminden	?
Beleliyeler Bankasının sâfi kârından	100 000
Merkez Bankası aidatından	100 000
Beden Terbiyesi aidatından	250 000
Elektrik v. s. işlerinden	1.000 000
Sular idaresinden	150 000
Eğlence vergilerinden	1.500 000
Bina vergisine % 100 zamdan	3.000 000
Yekûn	6.600 000

Bu tekliflerin mucip sebeplerini, bu manâda bir kül olarak görülmesi icabeden, etüdün heyeti umumiyesi teşkil etmektedir. Her halde merkezî makamların, mahallî idarelere daha serbest gelişme imkânları vermeyi prensip olarak kabul etmeleri lâzımdır. Bundan başka, Beden Terbiyesinde olduğu gibi, herhangi yeni bir merkezî hizmetin mahallî idareler tarafından finanse edilmesi metodu, müdafaası güç ve terki gereken bir usuldür. Belediye kendi idaresinde bulunan işletmelerin sâfi kârından faydalanmamağa daha fazla devam edemez. Bambaşka ihtiyaçlar karşısında doğmuş olan Belediye imtiyazlı işletmeleri tarifelerinin kontrol hakkının bugünkü şekline bağlı kalması, modern bir devletin idari büneysine uymaz. Eğlence vergileri umumi olarak her yerde mahal-lî birer vergidir. Bunlar bütün devlet bütçesi içerisinde ehemmiyetsiz bir rol oynar (devlet bütçesinde bu maddadan ne temin edildiği görülmemektedir).

Fakat belediye maliyesinin en mühim dâvası, kelimenin tam mânâsıyla hakiki bir beledî verginin inkişaf ettirilmesi lüzumudur. Bütün modern memleketlerin klâsik kömün vergisi, bina ve arazi vergileri ve zanaat vergileri (Grundsteuern und Gewerbe steuern) gibi Türkiyede de

bu mânada bir zanaat vergisinin ihdası halen mümkün görülmemektedir. O halde şimdilik, yalnız belediyelere bina vergisine zam yapma hakkını tanımak konusu üzerinde durulabilir. Bunların vergi yükü, Türkiyede diğer memleketlere nazaran hafiftir. Bazı yerlerde kiraların bu kadar yüksek oluşu, vergilerin yüksekliğinden değil, vergilerin nisbî azlığına rağmen ve bambaşka sebeplerden ileri gelmektedir ve bu sebeplerin bertaraf edilmesi imkânsız değildir.

Belediyeler vergi ve resimlerine, asker ailelerine yardım gösterilebilmek için ihdas olunan, zamlardan elde ettikleri gelirleri kullanma hususundaki sert kaidelerin ne nispette hafifletilebileceği meselesinin halli umumi durumun aydınlanmasına bağlıdır. Normal sulh durumuna avdet edildiği takdirde bu membadan ellerinde fazla bir ihtiyat kalacaktır. Bunlardan ne nispette istifade edileceği harp sonunda sulh iktisadiyatına intikal sırasındaki umumi iktisadî durum ve fiyat inkişafına göre tâyin edilecektir.

Yapılan tekliflerde bugünkü tanzifat vergisinin sert şeklini değiştirmek suretiyle elde edilecek netice tahminlere ilâve edilmemiştir. Âmme hukukuna göre cadde temizliği ve çöp nakil masraflarını karşılama nispetinde tahsil edilecek bir tanzifat resmine intikal edildiği takdirde, bir senede fazla gelir temin edilecek (asker ailelerine yardımın bugünkü şeklinde olduğu gibi) ve bunların da müteakip senelere nakli gerekecektir. Böyle bir esasın kabul edilmesiyle elde edilecek malî netice, belediyeye umumî ihtiyaçlar için yeni gelir temini şeklinde olmayacak, bilâkis belediyeleri artması mümkün olan bazı masraflar için mütemmim varidat aramak güçlüğünden kurtarmak şeklinde olacaktır.

Masrafların durmadan artışı karşısında, bu kabil teklifleri merkezî makamlara arzederken, esbabı mucibe bulmak güç olmayacaktır. Bununla beraber elde edilecek gelirlerle, belediyenin hangi ihtiyaçlarını karşılamayı düşündüğünü ana hatlarıyla bildirmesi tavsiye olunabilir. Önümüzdeki senelerde de artması beklenen daimî aynî masraflar ve işçi personel masrafları yanında *sibi durumun ıslâhı, içtimai meselelerin* ele alınması ve nihayet *mesken inşası* için bazı hazırlık faaliyetlerinde bulunulması gibi üç mühim sahada çalışmalar ve şehircilik bakımından İstanbula bünye kazandıracak olan yeni inşaat, umumî inşaat işleri hususiyle yol inşaatının programlaştırılması ihtiyacı, merkezî makamlar ve vazıı kanun nezdinde yapılacak teşebbüs için mücbir sebep olarak gösterilebilir. Bu etüdde ileri sürülen teklifler ile tahlil esasında yapılan tenkidî mülahazalar yalnız kat'î hesap rakamlarının incelenmesine da-

yanmaktadır. Şüphesiz, uzun tatbikat senelerinin tecrübeleri bana göstermiştir ki, böyle bir tetkik, mahallî araştırmalar, ilgili makamlar nezdinde yapılacak soruşturmalar, mütehasıslarla yapılacak müzakerelerle tamamlanmağa muhtaçtır. İstanbul dünyanın en güzel bir şehridir. Fakat malî temel sağlam olmadan en büyük idare dehası bile bu şehri tabii güzelliğiyle mütenasip bir hale getiremez. İşte memleketimizin parolası bu olmalıdır.

Fakat şimdiye kadar şehirlerimizin hiç birisinin malî durumu hakkında bir tahlil yoktur ve bu tetkik, bu yolda yürümek ve rakamları açık bir şekilde tasnif etmek, ayıklamak ve metotlu çalışmak suretiyle belediye idarelerimizin şimdiye kadar çok ihmal ettikleri bir alanı aydınlatmak için lâzımdır. Bundan sonra bize, belediyelerin vazifesinin ehemmiyetini şimdiye kadar olduğundan daha iyi takdir ederek kendilerine malî ihtiyaçlarını karşılayacak sağlam esaslar temin etmesini, vazıı kanundan dilemek kalıyor.

(Bu etiüt, 1944 yılının şubat ve mart aylarında hazırlanmıştır).

Çeviren: *Fehmi YAVUZ*

Tarih boyunca nüfus ve köyleri yokeden, soy ve soppu bozan, refah ve imara engel olan yalnız sızmadır.

Tablo I: Müfredat itibariyle VARİDAT (adi bütçe)

Cins	1937					1938					1939					1940					1941					1942																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
1. Bina vergisi	403.786	100	466.805	115	505.625	125	482.868	120	520.050	129	554.496	137	I. Hisse tevziatı	1.603.515	100	1.460.158	91	1.593.952	99	1.130.063	70	1.234.346	77	1.456.960	91	2. Kazanç vergisi	231.375	100	254.709	110	269.414	116	296.828	128	353.930	129	376.912	163	3. Gümrük resmi	968.354	100	738.644	76	818.913	85	350.367	36	355.366	54	525.561	54	4. İskele resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	5. Sinema resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	I. Hisse tevziatı	1.603.515	100	1.460.158	91	1.593.952	99	1.130.063	70	1.234.346	77	1.456.960	91	1. Mezbağa	1.134.325	100	724.263	64	1.029.024	90	1.021.762	90	1.156.290	102	1.720.794	151	2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78
2. Kazanç vergisi	231.375	100	254.709	110	269.414	116	296.828	128	353.930	129	376.912	163	3. Gümrük resmi	968.354	100	738.644	76	818.913	85	350.367	36	355.366	54	525.561	54	4. İskele resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	5. Sinema resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	I. Hisse tevziatı	1.603.515	100	1.460.158	91	1.593.952	99	1.130.063	70	1.234.346	77	1.456.960	91	1. Mezbağa	1.134.325	100	724.263	64	1.029.024	90	1.021.762	90	1.156.290	102	1.720.794	151	2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																										
3. Gümrük resmi	968.354	100	738.644	76	818.913	85	350.367	36	355.366	54	525.561	54	4. İskele resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	5. Sinema resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	I. Hisse tevziatı	1.603.515	100	1.460.158	91	1.593.952	99	1.130.063	70	1.234.346	77	1.456.960	91	1. Mezbağa	1.134.325	100	724.263	64	1.029.024	90	1.021.762	90	1.156.290	102	1.720.794	151	2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																							
4. İskele resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	5. Sinema resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	I. Hisse tevziatı	1.603.515	100	1.460.158	91	1.593.952	99	1.130.063	70	1.234.346	77	1.456.960	91	1. Mezbağa	1.134.325	100	724.263	64	1.029.024	90	1.021.762	90	1.156.290	102	1.720.794	151	2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																				
5. Sinema resmi	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	—	?	I. Hisse tevziatı	1.603.515	100	1.460.158	91	1.593.952	99	1.130.063	70	1.234.346	77	1.456.960	91	1. Mezbağa	1.134.325	100	724.263	64	1.029.024	90	1.021.762	90	1.156.290	102	1.720.794	151	2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																	
I. Hisse tevziatı	1.603.515	100	1.460.158	91	1.593.952	99	1.130.063	70	1.234.346	77	1.456.960	91	1. Mezbağa	1.134.325	100	724.263	64	1.029.024	90	1.021.762	90	1.156.290	102	1.720.794	151	2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																														
1. Mezbağa	1.134.325	100	724.263	64	1.029.024	90	1.021.762	90	1.156.290	102	1.720.794	151	2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																											
2. Köprü resmi	1.204.054	100	1.221.586	101	1.324.185	110	1.311.988	109	1.261.885	105	1.335.467	111	3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																								
3. Kontrat resmi	136.370	100	154.084	113	162.004	119	164.283	120	205.114	150	388.097	284	4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																					
4. Lubiyat resmi	119.352	100	83.902	70	89.361	75	101.434	85	104.738	88	120.424	101	5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																		
5. Tente ve siper	10.172	100	9.981	98	9.941	98	10.795	106	10.284	101	10.447	103	6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																															
6. Levha ve ilân	51.219	100	43.419	85	39.786	78	44.037	86	50.712	99	96.686	189	7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																												
7. Hafta tatili	63.792	100	60.209	94	59.171	93	57.965	91	57.268	90	111.112	174	8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																									
8. Nakıl vasıtaları	91.334	100	105.740	116	121.967	134	131.379	144	118.757	130	113.292	124	9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																						
9. Ölçü ve kantar	14.890	100	14.823	100	18.598	125	17.119	115	17.373	117	15.860	106	10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																			
10. Köpek resmi	1.398	100	.945	67	.655	47	.666	48	.952	68	2.533	181	11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																
11. İstihlak resmi	153.197	100	167.351	109	205.586	134	203.958	133	126.347	82	101.226	66	12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																													
12. Menba suları	44.659	100	46.235	93	41.706	93	40.664	91	35.763	80	30.128	67	13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																										
13. Oyun aletleri	—	?	—	?	9.137	100	11.287	124	9.956	109	9.462	101	II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																							
II. Beledi vergiler	3.024.762	100	2.632.537	87	3.111.120	103	3.117.378	103	3.155.441	104	4.055.526	134	1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																				
1. İnşaat ruhs.	21.278	100	26.858	126	19.622	90	12.822	60	10.261	48	7.970	37	2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																	
2. Motör ve kazan	3.145	100	4.165	132	3.385	108	3.498	111	5.385	171	9.680	308	3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																														
3. Lokanta ruhs.	6.084	100	7.686	126	9.133	150	6.595	108	6.569	108	9.346	154	4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
4. Nakil vasıtası	7.643	100	7.552	99	10.167	133	9.492	124	6.513	85	5.255	69	5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
5. İşgal resmi	4.168	100	4.844	116	2.944	71	3.688	88	2.618	63	2.800	67	6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
6. Yıkama yeri	.643	100	.515	80	.940	146	1.573	245	3.883	600	1.588	247	7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
7. Tetki ve muayene	2.114	100	2.107	100	1.896	90	1.478	70	1.538	73	1.495	70	8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
8. Kayıt ve suret	.878	100	.895	100	1.636	186	.780	89	.844	96	.864	100	9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
9. Numara resmi	3.187	100	9.608	301	3.893	122	2.686	84	3.029	95	1.627	51	10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
10. Fenni temizlik	2.225	100	2.806	126	2.726	122	3.410	153	5.162	232	6.617	300	11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
11. Numarataj	11.020	100	5.022	45	2.725	24	4.360	40	2.236	23	1.785	16	III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
III. Harçlar	62.384	100	72.059	115	59.066	95	50.383	80	48.038	77	49.027	78																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																

1. Şerefiye	3.305	100	9.572	290	4.663	140	95.464	115	46.396	143	75.747	155
2. Kaldırım nısfı	.460	100	796	173	.286	62	528	115	663	143	711	155
3. Baca bedeli	4.017	100	5.119	127	3.797	95	2.832	70	52.373	110	108.104	153
4. İtfaiye hissesi	64.440	100	66.782	104	61.528	95	61.156	98	71.061	130	98.614	133
5. İmtiyazlı şirket	401.787	100	227.674	56	527.038	131	486.469	121	523.114	130	535.113	133
IV Aidatlar	474.009	100	309.943	65	597.313	126	648.450	137	693.607	146	818.289	173
1. Tanzifat	314.090	100	350.276	111	366.021	116	363.790	115	424.512	135	580.579	185
2. Tenvirat	168.134	100	191.451	114	209.271	124	208.527	124	247.347	147	368.130	219
3. Pazar yerleri	27.089	100	26.771	99	28.178	104	28.527	104	25.929	96	38.828	143
4. Dellaiye	67.488	100	56.076	83	64.012	95	102.007	151	112.123	166	290.017	430
5. Hastaneler	86.373	100	97.352	113	96.172	111	110.826	128	111.936	130	136.469	158
6. Mezarlıklar	20.142	100	55.924	278	145.040	720	59.110	293	207.624	534	143.223	710
7. Gaz Depoları	72.425	100	120.441	166	95.425	132	126.762	175	54.039	75	44.295	61
V Müesseseler	755.741	100	898.292	116	1.004.120	132	999.549	132	1.083.510	143	1.601.541	212
1. Kiralar	105.380	100	102.857	98	79.799	76	89.046	84	116.735	139	198.393	188
2. Haller	196.620	100	210.635	107	222.825	113	211.961	108	209.084	106	275.951	140
3. Matbaa	15.507	100	17.028	110	17.802	115	13.766	88	14.985	96	15.284	99
4. Afışaj	22.558	100	20.948	91	16.419	72	10.483	46	—	—	—	—
VI Mülk, işletmeler	340.065	100	351.468	103	336.845	99	325.260	96	370.804	109	489.688	144
1. Müteferrik	245.496	100	265.432	108	266.008	108	251.834	103	635.338	259	338.575	138
2. Faizler	105.233	100	39.589	38	45.528	43	16.726	16	22.311	21	35.497	34
3. Köhne eşya	22.514	100	20.974	93	42.125	187	79.241	352	25.406	113	33.400	149
4. Hükümü olmayan	469	100	264	56	1.798	383	5.811	78	4.025	858	—	—
5. Küçük pozisyonl.	11.355	100	10.387	91	32.380	285	8.909	78	39.602	348	57.224	505
VII Mütenevvi	385.067	100	336.646	87	388.239	101	362.521	94	726.682	189	464.776	121
VIII Asker ailelerine	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX Nakdi müdevver	—	—	—	—	586.398	—	1.032.943	—	446.252	—	2.478.264	—
X. 4178 kanuna göre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	785.000	—
XI. Kanun 4375	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	436.686	—
Adi varidat	6.645.543	100	6.061.103	91	7.677.053	115	7.666.547	115	9.761.073	147	16.450.834	247

TABLO II: Müfredat itibariyle MASARİFAT (adi bütçe)

Cins	1 9 3 7		1 9 3 8		1 9 3 9		1 9 4 0		1 9 4 1		1 9 4 2	
1. Sıhhat işleri	225.806	100	225.173	100	301.143	133	247.092	109	257.957	114	291.909	129
2. Hastane'ler	599.566	100	617.141	103	684.512	114	730.286	122	820.122	137	1.181.479	197
3. Baytar işleri	24.274	100	23.857	98	24.598	103	22.372	92	23.789	98	27.604	113
I. Sıhhat işleri	849.646	100	866.171	102	1.010.253	119	999.750	118	1.101.868	130	1.500.992	177
4. Fen - Personel	249.099	100	247.631	99	270.195	108	331.965	133	365.915	147	360.713	140
5. Fen - Aynı	175.537	100	325.591	186	363.210	207	351.356	200	310.034	177	1.697.578	967
6. İmar müdürlüğü	—	—	—	—	—	—	65.231	100	90.672	139	73.345	112
7. İstimlak müdürlüğü	—	—	—	—	13.740	100	15.551	113	21.265	155	19.609	142
8. Fen - Fevkalâde	272.209	100	1.682.990	251	1.246.581	458	853.147	313	805.506	296	644.060	236
9. Bahçeler	81.075	100	85.792	106	121.623	150	143.405	177	137.427	170	183.134	226
II. Fen işleri	777.920	100	2.342.364	173	2.015.349	259	1.760.655	226	1.730.819	222	2.978.439	381
10. İtfaiye	290.297	100	285.471	98	342.935	118	361.887	125	371.612	128	419.245	144
11. Mezarlıklar	42.083	100	42.510	101	58.430	139	74.058	176	111.717	265	166.307	395
12. Temizlik	557.766	100	460.742	82	492.096	88	481.002	86	544.525	98	825.521	148
13. Tenvirat	171.042	100	168.739	99	389.425	228	173.054	86	99.820	58	94.802	55
14. İnkılâp müzesi	10.162	100	9.138	90	13.165	130	5.247	52	11.122	109	12.154	120
III. Müesseseler	1.071.350	100	966.600	91	1.296.051	121	1.095.248	102	1.138.796	106	1.518.029	142
15. Hal	126.999	100	85.327	67	83.985	66	96.707	76	101.810	80	153.465	121
16. Matbaası	9.954	100	23.354	235	18.981	190	9.141	92	10.802	109	18.689	188
17. Afisaj	6.176	100	4.292	70	4.249	69	3.050	45	1.728	28	2.010	32
18. Mezat salonu	22.098	100	37.203	168	27.854	126	5.496	25	?	?	10.394	47
19. Gaz depoları	27.188	100	58.849	216	37.887	140	3.644	13	21.222	78	2.323	9
IV. İşletmeler	192.415	100	209.025	109	172.946	90	118.038	61	135.562	70	186.881	97

20. İktisat işleri	26.149	100	26.724	102	19.652	75	17.223	66	23.475	90	24.698	94
21. İstatistik	6.518	100	6.945	107	5.580	86	12.753	196	11.557	177	8.174	125
22. Evlendirme	12.648	100	12.934	102	14.085	111	14.816	117	16.213	128	17.266	136
23. Muhtelif masraf	153.812	100	164.115	107	212.724	138	305.426	198	326.133	212	707.129	460
24. Hava tehlikesi	2.518	100	70		38.578		111.842					
25. Tekaüt aidaüt	206.992	100	191.000	92	284.153	137	266.222	129	226.622	110	341.318	165
V. İdare	408.637	100	401.788	98	574.772	141	728.282	178	604.000	148	1.098.585	269
26. Bankalar istikrazı	396.099	100	263.940	67	246.620	63	229.680	58	270.000	68	1.960.895	495
27. Hazine istikrazı	24.000	100	24.000	100	18.010	75	40.000	166	40.000	166	40.000	166
28. Belediyeler Bankası	64.388	100	60.954	95	57.160	89	53.594	83				
29. Hal istikrazı	82.500	100	53.000	64								
30. Belediyeler Bankası		100					188.653	100	396.227	210	472.433	250
31. Düyun	38.658	100	28.306	73	224.900	582	45.650	118	94.347	244	96.274	249
VI. Borçlar	605.595	100	430.200	71	546.690	90	557.577	92	800.574	132	2.596.602	424
32. Belediyeler Bankası	319.114	100	349.171	109	293.868	92	325.242	102	318.504	100	396.108	124
33. Merkez Bankası	70.107	100	8.697	98	72.110	103	74.863	107	80.470	115	96.595	138
34. Beden Terbiyesi					245.523	100	215.766	88	236.365	96	232.876	95
VII. Aidatlar	389.221	100	417.868	107	611.501	157	615.871	158	635.339	163	725.579	186
35. Tiyatro	49.895	100	40.609	81	40.000	80	38.535	77	43.051	86	62.292	125
36. Konservatuvar	76.880	100	87.782	114	76.500	100	37.000	48	70.650	92	99.500	130
37. Darülaceze	28.005	100	55.658	200	85.424	305	30.000	107	7.000	25	154.342	550
38. Muavenetler	13.439	100	15.360	111	7.798	58	25.550	190	15.561	116	18.050	134
VIII. Yardımlar	168.219	100	199.409	119	209.722	125	131.085	78	136.262	81	334.184	199
IX. Belediyeler zabıtası	184.478	100										
X. Asker ailelerine												
XI. Müşterek	751.116	100	756.197	101	639.186	85	845.331	112	955.055	127	1.113.686	148
39. Adi masraflar	5.398.597	100	6.589.622	122	7.076.470	131	6.851.837	127	9.218.761	171	13.840.756	211

Tablo III: Müfredat itibarile FEVKALÂDE Bütçe

C i n s	1937	1938	1939	1940	1941	1942
1. Teberrü	50.000	513.300	76.266		206.900	127.980
2. Emlak işleri	328.270	1.721.541	101.784	66.856	184.533	57.428
3. İstikrazlar	—	—	687.566	2.349.905	2.190.114	1.019.524
A: Fevkalâde varidat	378.270	2.234.841	865.616	2.416.761	2.581.547	1.201.932
	100	590	639	318	682	318
1. İstimlak	75.432	—	—	2.226.909	2.145.705	937.482
2. Eminönü	300.277	793.385	533.425	23.266	—	—
3. Florya	11.461	15.993	90.935	—	—	—
4. Üsküdar tramvayı	302.316	216.860	158.326	—	—	26.377
5. Gazi köprüsü	848.416	—	—	—	—	—
6. Hastaneler	41.943	61.977	—	66.171	—	—
7. Haydar-paşa köprü	—	—	—	—	—	—
8. Kanalizasyon	550.212	—	50.000	—	—	50.000
9. Petrol şirketi	—	—	37.000	—	—	—
10. Tiyatro - Konserv. Gazino vs.	96.996	—	—	273.452	309.601	720.651
11. Yol işleri	—	—	2.000.000	—	—	—
B: Fevkalâde masraf Adi bütçede gösterilen	2.227.053	1.088.215	2.870.286	2.589.798	2.455.306	1.734.510
	100	49	129	116	110	76
	557.598	1.867.071	1.662.661	1.522.993	1.538.920	1.479.193
C: Fevkalâde masraf Bütçe rakamı	2.764.651	2.955.286	4.532.947	4.112.791	3.994.226	3.213.703
	100	107	164	149	144	116

Tablo IV: BÜTÇE MUVAZENESİ

Cins	1937		1938		1939		1940		1941		1942	
1. Adı Varidat	6.645.543	100	6.661.103	91	7.677.053	115	7.666.547	115	9.761.073	147	16.450.834	247
2. Fevkalâde	378.270	100	2.234.814	590	865.616	616	2.416.761	639	2.581.547	682	1.201.932	318
3. Varidat yekûnu	7.023.813	100	8.295.944	118	8.542.669	122	10.083.308	144	12.342.620	176	17.652.766	251
4. Adı masraf	5.398.597	100	6.589.622	122	7.076.470	131	6.851.837	127	9.218.761	171	13.840.756	211
5. Fevkalâde	2.227.053	109	1.088.215	49	2.870.286	129	2.589.798	116	2.455.306	110	1.734.510	78
6. Masraf yekûnn	7.625.650	100	7.677.837	101	9.946.756	130	9.441.635	124	11.674.067	153	15.575.266	204
7. Netice + -	-601.837		+618.107		-1.404.087		+641.675		+668.553		+2.077.500	
8. Tenzil edilen masraf.	880.776		446.221		551.679		510.627		564.251		728.582	

Tablo V: İCMAL

Cins	1937 %		1938 %		1939 %		1940 %		1941 %		1942 %	
1. Hisse tevziatı	1.604	24	1.460	24	1.594	21	1.130	15	1.234	13	1.457	9
2. Beledi vergiler	3.025	46	2.633	43	3.111	40	3.117	41	3.155	32	4.055	25
3. Harçlar	62	1	72	1	59	1	50	1	48	1	49	—
4. Aidatlar	474	7	310	5	597	8	648	8	694	7	818	5
5. Müesseseler	756	11	898	15	1.004	13	1.000	13	1.084	11	1.602	10
6. Mülk, işletm.	340	5	351	6	337	4	325	4	371	4	490	3
7. Mütenevvi	385	6	337	6	388	5	363	5	727	8	465	3
8. Asker aileleri	—	—	—	—	—	—	—	—	2.002	20	3.18	23
9. Hükümet yardımı	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	785	5
10. 4275 nu. kanun	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	437	2
11. Müdevver	—	—	—	—	586	8	1.033	13	446	5	2.478	15
12. Adi varidat	6.646	100	6.061	100	7.677	100	7.667	100	9.761	100	16.451	100
13. Fevkalâde	378		2.235		866		2.417		2.582		1.202	
14. Varidat yekûnu	7.024		8.296		8.543		10.084		12.343		17.653	
15. Kat'i hesap rakamları	7.024		8.296		8.544		10.084		12.343		17.653	
16. Sıhhat işleri	850	16	866	13	1.010	14	1.000	14	1.102	12	1.501	11
17. Fen işleri	778	14	2.342	35	2.015	28	1.761	26	1.731	19	2.978	22
18. İşletmeler	192	4	209	3	173	2	118	2	136	1	187	1
19. Müesseseler	1.071	20	967	15	1.296	18	1.095	16	1.139	12	1.518	11
20. İdare	409	8	402	6	575	9	728	11	604	7	1.099	8
21. Aidatlar	389	7	418	6	612	9	616	9	635	7	726	5
22. Muavenetler	168	3	199	3	210	3	131	2	136	1	334	2
23. Belediye zabıtası	184	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24. Borçlar	606	11	430	7	547	8	558	8	801	9	2.570	19
25. Asker aileleri	—	—	—	—	—	—	—	—	1.980	2	1.815	13
26. Müsterek	751	14	756	12	639	9	845	12	955	11	1.114	8
27. Adı Masraflar	5.399	100	6.590	100	7.077	100	6.852	100	9.219	100	13.841	100
28. Fevkalâde	2.227		1.088		2.870		2.590		2.455		1.735	
29. Masraf yekûnu	7.626		7.678		9.947		9.442		11.674		15.575	
30. Tenzil edilen	821		446		552		511		564		729	
31. Umumi yekûn	8.446		8.124		10.498		9.952		12.238		16.304	
32. Kat'i hesap	8.446		8.130		10.516		9.951		12.238		16.254	
33. Fark	0		— 6		— 18		+ 1		0		+ 50	